

PWYLLGOR SAFONAU

Cofnodion Cyfarfod Hybrid a gynhaliwyd ar 22 Tachwedd, 2024.

Mae'r Agenda ar [gael yma](#).

Mae recordiad y cyfarfod ar [gael yma](#).

Yn Bresennol: R. Hendicott (Cadeirydd ac Aelod Annibynnol); Y Cynghorwyr J.E. Charles ac R.M. Birch, G. Watkins (Aelod Annibynnol) a'r Cynghorydd P. Summers (Cynrychiolydd Cynghorau Tref a Chymuned).

CYHOEDDIAD –

Cyn i fusnes y Pwyllgor ddechrau, darllenodd y Prif Swyddog Gwasanaethau Democrataidd a Chraffu y datganiad a ganlyn: “A gaf i atgoffa pawb oedd yn bresennol y bydd y cyfarfod yn cael ei ffrydio'n fyw yn ogystal â'i recordio ar y rhyngwyd a bod y recordiad hwn yn cael ei archifo i'w weld yn y dyfodol.”

Dywedodd y Pen Swyddog Gwasanaethau Democrataidd a Chraffu ymhellach wrth bawb a oedd yn bresennol y byddai'r gwrandawriad yn cael ei gynnal yn unol â'r weithdrefn a amlinellwyd yn yr agenda ac a oedd wedi'i hanfon ymlaen at yr holl bartion, fodd bynnag roedd potensial i orfod ystyried materion cyfrinachol o dan Ran II yn ac felly byddai'r llif byw yn dod i ben yn ystod trafodaethau o'r fath ac yna'n ailymgynnull cyn gynted â phosibl.

YMDDIHEURIADAU AM ABSENOLDEB –

Derbyniwyd y rhain oddi wrth R. Alexander, G. Olphert a L. Tinsley (Aelodau Annibynnol) a'r Cynghorydd C.P. Franks.

DATGANIADAU BUDDIANT –

Ni dderbyniwyd unrhyw ddatganiadau buddiant.

ADRODDIAD YN YMWNEUD Â CHWYN YN ERBYN Y CYNGHORYDD I. PERRY MEWN PERTHYNAS Â CHYNGOR CYMUNED ST. NICHOLAS A THRESIMWN (SM/PGCD) –

Gofynnodd y Cadeirydd i bawb sy'n bresennol gyflwyno eu hunain. Yn dilyn hynny, croesawodd y Cadeirydd Mr. G. Hughes yn cynrychioli'r Ombwdsmon a Mr. R. Harwood K.C yn cynrychioli'r Cynghorydd Perry. Yn dilyn trafodaeth am hyd y trafodion awgrymodd Mr. Hughes y gallai'r Gwrandawriad gymryd y rhan fwyaf o'r dydd ar ôl clywed tystiolaeth gan nifer o dystion drwy gydol y dydd a / neu os oedd y Pwyllgor yn bwriadu ystyried cosb. Wrth gyfeirio at y ddogfennaeth a gynhyrchwyd ac a ddarparwyd ar gyfer y Gwrandawriad, tynnodd Mr. Hughes sylw at dystiolaeth

fideo a ddarparwyd a bod cwestiwn a fyddent yn cael eu chwarae mewn sesiwn gyhoeddus neu breifat, a dywedodd ei fod yn fater i'r Pwyllgor a/neu Gwnsler y Cynghorydd Perry.

Cyn dechrau'r trafodion, gwnaeth Mr. Harwood sylwadau i'r Cadeirydd ynghylch cworwm y Pwyllgor. Gyda phum Aelod yn bresennol, dau ohonynt yn Gynghorwyr Bro Morgannwg, cynrychiolydd Cyngor Cymuned a dau Aelod Annibynnol, nid oedd y Gwrandawriad meddai yn bodloni Rheoliad 4 o Reoliadau Pwyllgor Safonau Cymru 2001, yn enwedig Rheoliad 24 a gyfeiriodd at gworwm.

Dywedodd y Swyddog Monitro, yn anffodus, fod un o'r Aelodau Annibynnol a oedd wedi bwriadu bod yn bresennol wedi dioddef profedigaeth yn ddiweddar iawn a'i fod wedi dweud wedyn nad oedd bellach yn gallu bod yn bresennol. Cynigiodd Mr. Hughes mewn cytundeb â Mr. Harwood y byddai cworwm yn cael ei gyflawni pe bai un o Aelodau'r Cyngor yn sefyll i lawr, a gytunwyd gan Mr. Harwood.

Gofynnodd y Cadeirydd i bob parti adael y trafodion er mwyn gallu trafod y mater. Ar ôl i'r Pwyllgor ddychwelyd, dywedodd y Cadeirydd fod y Cynghorydd Charles wedi cytuno i gamu i lawr o'r cyfarfod a pheidio â chymryd rhan er mwyn i'r gwrandawriad gael cworwm yn unol â'r Rheoliadau. Estynnwyd diolch i'r Cynghorydd Charles am gytuno i gamu i lawr o'r gwaith gyda phob parti yn cadarnhau y dylai'r gwrandawriad fynd yn ei flaen nawr.

Dywedodd y Swyddog Monitro / Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol a Democrataidd (Swyddog Monitro), wrth gyflwyno'r adroddiad, ei fod i alluogi'r Pwyllgor i ystyried honiadau a wnaed yn erbyn y Cynghorydd I. Perry mewn perthynas ag Adroddiad Ymchwilio'r Ombwdsmon, a atodir yn Atodiad B i'r adroddiad, ynghylch cwyn yn erbyn y Cynghorydd I. Perry mewn perthynas â Chyngor Cymuned Sain Nicolas a Thresimwn.

Dywedodd y Swyddog Monitro hefyd y byddai gofyn i'r Pwyllgor Safonau ar ôl ystyried sylwadau, wneud ei benderfyniadau yn unol â Rheoliadau Ymchwiliadau Llywodraeth Leol (Swyddogaethau Swyddogion Monitro a Phwyllgorau Safonau) (Cymru) 2001 ("Rheoliadau 2001"). Nodwyd y materion i'w hystyried gan y Pwyllgor Safonau ar Dudalen 3 yr adroddiad gyda'r honiadau'n ymwneud â'r Cynghorydd Perry wedi'u cynnwys yn Adroddiad Ymchwilio'r Ombwdsmon yn Atodiad B i'r adroddiad, sef bod y Cynghorydd Perry wedi methu â chydymffurfio â pharagraffau 4(b), 4(c), 6(1)(a) a 7(1)(a) o'r Cod Ymddygiad. Dywedodd yr Adroddiad Ymchwilio ei fod wedi canfod bod y Cynghorydd Perry wedi methu dangos parch ac ystyriaeth tuag at aelod o staff yn y Cyngor, yn benodol, mewn gohebiaeth a wnaeth drwy e-bost a dros y ffôn, canfu'r ymchwiliad nad oedd y dystiolaeth yn awgrymu torri paragraff 7(a) fodd bynnag, fod ymddygiad yr Aelod yn awgrymu torri paragraffau 4(b), 4(c) a 6(1)(a) o God y Cyngor.

Roedd toriadau'r Cod a awgrymwyd fel y cyfeirir atynt yn adroddiad yr Ymchwiliad wedi'u cynnwys ym mharagraffau 2.2 a 2.3 o'r adroddiad eglurhaol i'r Pwyllgor. Roedd nifer o ffeithiau cytunedig a rhai sy'n destun dadl fel y nodir ym mharagraffau 2.6 a 2.7 o'r adroddiad a fyddai'n cael eu hystyried gan y Pwyllgor Safonau fel rhan o'r gwrandawriad.

Cyfeiriodd Mr. Harwood at gyflwyno dogfennau ychwanegol yn wreiddiol o fis Hydref 2024 ac eto cyn y cyfarfod a anfonwyd at Aelodau'r Pwyllgor mewn ffurfiau wedi'u golygu a heb eu golygu, ac a oedd yn cynnwys trawsgrifiadau o'r fideos y cyfeiriwyd atynt yn gynharach yn y trafodion. Roedd y bwndel mynegeion hefyd yn cynnwys gohebiaeth rhyngddynt hwy eu hunain, yr Ombwdsmon a'r Cyngor ynghylch paratoi papurau ar gyfer y Gwrandawriad.

Cadarnhaodd y Prif Swyddog Craffu a Gwasanaethau Democrataidd fod Aelodau'r Pwyllgor wedi derbyn dogfennaeth heb ei golygu, a oedd yn cynnwys rhannau a olygwyd i ddechrau gan yr Ombwdsmon ym mis Mawrth 2024, yn ogystal ag eto bythefnos cyn y Gwrandawriad yn unol â thelerau'r weithdrefn. Roedd yr agenda gyhoeddedig yn cynnwys camau gweithredu pellach yn unol â gofynion mynediad at wybodaeth ar gyfer Cyngor Bro Morgannwg, a oedd wedi cynnwys y camau gweithredu o nodi cyfeiriadau e-bost, ac ati. Byddai pob parti hefyd wedi derbyn dolen ar-lein i dystiolaeth a gyflwynwyd gan y Cyfreithiwr a oedd bellach wedi'i olygu a'i ddosbarthu, fodd bynnag pe bai angen elfennau o'r wybodaeth honno yn benodol dystiolaeth fideo byddai'n rhaid eu hystyried o dan Ran II gan nad oedd modd cael caniatâd ymlaen llaw gan yr unigolion yn y fideos er mwyn gallu eu dangos yn gyhoeddus.

Y noson cyn y gwrandawriad, roedd pob parti wedi derbyn dolen drwy e-bost gan y Cyfreithiwr yn ymwneud â gwybodaeth ychwanegol y cyfeiriodd Mr. Harwood ato fel y bwndel wedi'i orchuddio. Os bydd angen cyfeirio ato ac y bernir ei bod yn angenrheidiol, gellid arddangos y wybodaeth honno ar y sgrin ac yn y Siambr. Cadarnhaodd y Cadeirydd ei fod yn ymwybodol bod pob parti wedi derbyn y bwndel cyhoeddedig o bapurau a rifwyd i Dudalen 731, ynghyd â'r wybodaeth a anfonwyd drwy e-bost y diwrnod cyn y Gwrandawriad fel y cyfeirir ato gan y Prif Swyddog Craffu a Gwasanaethau Democrataidd. Cadarnhaodd pob parti hefyd eu bod wedi derbyn y bwndel o bapurau a gyhoeddwyd a'r wybodaeth ychwanegol a anfonwyd drwy e-bost y diwrnod cyn y cyfarfod.

Gwnaeth Mr. Harwood bwynt gweithdrefnol ynghylch gohebiaeth gyda'r Ombwdsmon ers cyhoeddi'r agenda. Roedd tudalen 62 o'r bwndel atodol meddai yn cyfeirio at ohebiaeth rhwng yr Ombwdsmon a'r achwynydd a'r tystion, sut y cynhaliwyd yr ymchwiliad a sut y gwnaed y penderfyniad i ymchwilio. Roed ymateb yr Ombwdsmon drwy e-bost ar 20 Tachwedd wedi'i gynnwys ar Dudalen 64 o'r bwndel atodol a wrthododd ddatgelu'r deunydd hwnnw. Roedd y rheini'n faterion a aeth i ehangu cwrpas yr ymchwiliad, sut roedd tystion ychwanegol yn trafod materion nad oedd o fewn y gŵyn wreiddiol a chyfranogiad Ms. Cook yn y broses. Roedd tudalen 727 o'r bwndel cyhoeddedig yn cyfeirio at y Cynghorydd Perry wedi cael yr holl ddogfennau sy'n gysylltiedig â'r ymchwiliad y dywedodd Mr. Harwood ei fod yn anghywir gan fod yr Ombwdsmon wedi dal yn ôl wybodaeth yr oedd Mr. Harwood yn ei hystyried yn berthnasol i'r achos er nad oedd yr Ombwdsmon yn ystyried hyn. Dywedodd Mr. Harwood y byddai'n rhaid i'r Pwyllgor ystyried y mater hwnnw fel deunydd perthnasol nad oedd wedi'i ddarparu, a byddai'r Cwnsler yn delio â chyflwyniadau ar y sail bod deunydd perthnasol yn absennol.

Yna symudodd y Cadeirydd ymlaen i ail gam y weithdrefn mewn perthynas â chanfyddiadau ffeithiau ac a oedd unrhyw anghytundebau sylweddol ynghylch y ffeithiau a gynhwysir yn yr Adroddiad Ymchwilio.

Crynhodd Mr. Hughes fod ar 11 Hydref, 2021, Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru wedi derbyn cwyn gan Mrs. Jacqueline Griffin, cyn-glerc locwm Cyngor Cymuned Sain Nicolas a Thresimwn, gan honni bod Cadeirydd y Cyngor hwnnw, y Cynghorydd Ian Perry, wedi torri'r Cod Ymddygiad sy'n berthnasol i aelodau'r Cyngor. Penderfynodd yr Ombwdsmon ymchwilio i'r gŵyn a dywedodd wrth y Cynghorydd Perry o'r ymchwiliad hwnnw drwy lythyr dyddiedig 14 Ionawr, 2022. Cynhaliwyd cyfweiliadau a chafwyd datganiadau tystion gan Mrs. Griffin, Debbie Marles, Swyddog Monitro Cyngor Bro Morgannwg ar y pryd (a'r Swyddog Monitro effeithiol ar y pryd ar gyfer Cyngor Cymuned Sain Nicolas a Thresimwn), cyn Gyngorydd Cymunedol Maddie Sims a Mrs. Clare Cotterill a weithredodd fel clerc locwm i'r Cyngor Cymuned ar ôl i Mrs. Griffin adael.

Roedd yr Ombwdsmon wedi rhoi'r dystiolaeth a gasglwyd at y Cynghorydd Perry a'i gyfsweld ar ddau achlysur ar 16 Mawrth, 2023 a 4 Awst, 2023 ac anfonwyd copi drafft o'r adroddiad iddo ar gyfer sylwadau y gwnaeth sylw arno. Ar 28 Chwefror, cyhoeddodd yr Ombwdsmon ei hadroddiad ar ei hymchwiliad a daeth i'r casgliad fod y Cynghorydd Perry, yn ei barn hi, wedi torri Paragraff 4(b) o'r Cod Ymddygiad gan ei fod wedi methu dangos parch ac ystyriaeth wrth ymdrin â Mrs. Griffin a Paragraff 4(c) gan ei fod wedi aflonyddu ar Mrs. Griffin, gan nodi pedair agwedd ar ei ymddygiad yr ystyriai a sefydlodd y toriadau hynny:

- Ffonio Mrs. Griffin y tu allan i oriau gwaith cyffredin (manylir ym mharagraffau 80-96 o adroddiad yr Ombwdsmon);
- Yn ei ymatebion yn ystod yr ymchwiliad, cyflwynodd y Cynghorydd Perry ymarfer meincnodi yr oedd yr Ombwdsmon yn ei ystyried yn amharchus;
- Bod Mrs. Griffin wedi cael ei hatal rhag perfformio rhai agweddau o'i rôl; a
- Thrwy anfon e-bost dyddiedig 5 Gorffennaf, 2021 i Mrs. Griffin a ddehonglodd fel bygythiad cudd.

Daeth yr Ombwdsmon i'r casgliad hefyd fod y Cynghorydd Perry wedi torri Paragraff 6(1)(a) o God Ymddygiad y Cyngor yn y ffordd yr oedd wedi mynd i'r afael â chais gan Aelodau eraill o Gyngor Cymuned Sain Nicolas a Thresimwn am wybodaeth am gyllid y Cyngor, gan gynnwys gweld datganiadau banc y Cyngor a chymodi gwariant y Cyngor yn erbyn y datganiadau banc hynny. Yn yr ymddygiad hwn roedd wedi dangos gwrthod egwyddorion tryloywder a didwylledd a oedd yn sail i'r Cod Ymddygiad ac a gyfeiriwyd at feithrin hyder y cyhoedd mewn bywyd cyhoeddus.

O'r herwydd, roedd yr Ombwdsmon wedi dod i'r casgliad y gellid yn rhesymol ystyried bod ymddygiad y Cynghorydd Perry yn dwyn anfri ar ei swydd neu ei awdurdod a'i fod wedi cyfeirio'r adroddiad at y Swyddog Monitro a gafodd ei gyfeirio at y Pwyllgor Safonau i'w benderfynu wedi hynny.

Gan nad oedd unrhyw gwestiynau am eglurhad ar hyn o bryd, galwodd Mr. Hughes Mrs. Jacqueline Griffin i roi tystiolaeth yn seiliedig ar ei datganiad ar Dudalennau 189 i 193 o'r bwndel cyhoeddedig. Cytunodd pob parti i gymryd y datganiad fel y'i cyhoeddir yn hytrach na chael ei ddarllen yn llawn. Cadarnhaodd Mrs. Griffin fod ei datganiad tyst wedi'i baratoi fel rhan o ymchwiliad yr Ombwdsmon, wedi'i gynnwys yn y bwndel o bapurau a'i fod yn ddatganiad cywir dyddiedig 30 Gorffennaf 2022.

Cyfeiriodd Mr. Hughes at gŵyn a ddechreuodd ar Dudalen 74 o'r bwndel a oedd yn cynnwys nifer o olygiadau ond roedd wedi atodi dogfennaeth ar dudalen 77 a baratowyd gan Mrs. Griffin, a gadarnhaodd ei bod yn gywir. Gofynnodd Mr. Hughes a gafodd ei ddiweddarau i ffurfio'r ddogfen ar dudalen 81 y bwndel, a dywedodd Mrs. Griffin mai dyma oedd yn gywir. Pan ofynnwyd iddi pam y cafodd ei diweddarau, dywedodd Mrs. Griffin fod y gŵyn gychwynnol wedi ei gwrthod gan yr Ombwdsmon oherwydd diffyg tystiolaeth bryd hynny ond bod ganddi 14 diwrnod i ail-gyflwyno'r gŵyn. Nid oedd gan Mr. Hughes unrhyw gwestiynau pellach i Mrs. Griffin.

Gofynnodd Mr. Harwood a oedd Mrs. Griffin wedi bod yn glerc y Cyngor Cymuned ers 1999. Dywedodd Mrs. Griffin ei bod wedi gweithio i Gynghorau Tref a Chymuned ers 1999 ond daeth yn glerc yn ei rhinwedd ei hun yn 2002. Dywedodd Mr. Harwood y byddai Mrs. Griffin wedi bod yn clercio i Gynghorau Cymuned ar gyfer y system safonau bresennol, a dywedodd Mrs. Griffin mai dyma oedd yn gywir. Cadarnhaodd Mrs. Griffin hefyd ei bod yn gyfarwydd â'r Cod Ymddygiad presennol.

Dywedodd Mr. Harwood nad oedd cwyn wreiddiol Mrs. Griffin ar Dudalen 77 y bwndel a gyhoeddwyd wedi nodi unrhyw achosion o dorri'r Cod Ymddygiad naill ai trwy gyfeirio at baragraffau na defnyddio iaith y Cod Ymddygiad, y dywedodd Mrs. Griffin ei fod yn gywir. O ystyried bod gan Mrs. Griffin brofiad o glercio a chod ymddygiad, gofynnodd Mr Harwood a oedd Mrs. Griffin yn ei chael hi'n anodd dod o hyd i enghreifftiau o unrhyw achosion o dorri'r Cod Ymddygiad ac felly nid oedd wedi cynnwys cyfeiriad atynt yn y gŵyn. Dywedodd Mrs. Griffin nad oedd hi wedi meddwl bod angen gwneud hynny bryd hynny fel rhan o'r gŵyn gychwynnol i'r Ombwdsmon. Gofynnodd Mr. Harwood i Mrs. Griffin gadarnhau bod y Swyddog Monitro wedi gweld cwyn mis Medi cyn iddi gael ei hanfon at yr Ombwdsmon, a dywedodd Mrs. Griffin ei fod yn gywir, cyn i'r gŵyn a wnaed ym mis Medi gael ei gwrthod gan yr Ombwdsmon. Gofynnodd Mr. Harwood pwy ysgrifennodd y llythyr gwrthod gan nad oedd ar gael. Nid oedd Mrs. Griffin yn gallu cofio ond dywedodd ei bod o bosib o Miss. Fletcher.

Cyfeiriodd Mr. Harwood at y cwynion a godwyd o Dudalen 77 o'r bwndel cyhoeddedig o bapurau, gan gynnwys hyd agendâu cyfarfodydd a gofynnodd a oedd hwnnw'n fater Cod Ymddygiad, y cytunodd Mrs. Griffin nad dyma oedd yr achos. O ran rôl y Cyngor Cymuned fel ymgynghorai ynghylch materion cynllunio, gofynnodd Mr. Harwood i Mrs. Griffin a fyddai'n mynd i wefan Bro Morgannwg cyn cyfarfodydd y Pwyllgor Cynllunio i edrych ar unrhyw ddogfennau cais cynllunio cysylltiedig, a dywedodd Mrs. Griffin ei fod yn gywir er bod rhai o'r ceisiadau yn fawr iawn a byddai'n darllen yr adroddiadau fel bod ganddi syniad pa faterion fyddai'n cael eu trafod gan y Cyngor Cymuned. Roedd yr amser a gymerwyd i ddarllen yr adroddiadau cynllunio yn amrywio yn dibynnu ar gymhlethdod ceisiadau unigol gan fod rhai yn hir iawn a rhai ddim felly, ond roedd Mrs. Griffin am gael blas ar y materion y byddai'r Cyngor Cymuned yn eu hystyried. Gofynnodd Mr. Harwood a oedd Mrs. Griffin yn bilio am yr amser a dreuliodd yn darllen y dogfennau cais hynny. Dywedodd Mrs. Griffin nad oedd hi'n torri'r amser i lawr y ffordd honno ond yn sicr fe aeth drwy agendâu ac edrych ar eitemau oedd yn dod ymlaen i'w trafod.

Cytunodd Mr. Harwood mai'r Cynghorwyr fyddai'n cytuno ar y safbwynt i'w gymryd ar faterion cynllunio a pha sylwadau fyddai'n cael eu cymryd ac y byddai mewn sefyllfa well na'r clerc i ddrafftio a gwneud y sylwadau hynny. Roedd Mrs. Griffin yn anghytuno gan fod gan rai Cynghorwyr fwy o ddiddordeb nag eraill mewn ceisiadau

cynllunio a rôl y clerc oedd ceisio cael barn gytbwys o'r Cyngor a defnyddio hynny i lunio barn gan y Cyngor Cymuned cyfan ac nid un unigolyn.

Cynigiodd Mr. Harwood, ar ôl ystyried ymateb i gais cynllunio y gallai unrhyw Aelod o'r Cyngor Cymuned ddrafftio llythyr gyda mewnbwn gan gydweithiwr y Cynghorydd pe baent yn dymuno gwneud hynny. Byddai'r llythyr hwnnw'n cael ei wneud yn gyhoeddus ac os nad oedd yn cynrychioli barn y Cyngor Cymuned yna byddai'n cael ei godi maes o law. Awgrymodd nad oedd unrhyw beth i atal cynghorydd unigol rhag gwneud sylwadau ar ran y Cyngor Cymuned. Amlygodd Mrs. Griffin y gwahaniaeth rhwng llythyr gan Gynghorydd a llythyr ar ran y Cyngor. Gan fod y Cyngor yn cynnwys y Cynghorwyr, dywedodd Mr Harwood nad oedd rheswm pam na allai Cynghorydd, yn enwedig y Cadeirydd, ysgrifennu gohebiaeth ar ran y Cyngor. Dywedodd Mrs. Griffin nad oedd hynny'n arfer da ac nad oedd hi'n ymwybodol ohono. Gofynnodd Mr. Harwood a oedd unrhyw waharddiad cyfreithiol a oedd yn atal Cynghorwyr rhag ysgrifennu llythyrau, y cytunodd Mrs. Griffin ei fod yn gywir ond roedd arfer da yn mynnu bod gohebiaeth ar ran y Cyngor Cymuned yn cael ei hanfon gan y clerc. Dadleuodd Mr. Harwood fod Mrs. Griffin yn credu bod hynny'n arfer da ond nad oedd o reidrwydd yn fater Cod Ymddygiad. Dywedodd Mrs. Griffin y gallai fod pe bai Cynghorydd yn ysgrifennu llythyrau ar ran y Cyngor Cymuned a oedd yn rhagfarnllyd yna ni fyddai'r llythyr hwnnw'n cynrychioli barn y Cyngor Cymuned cyfan. Dywedodd Mr. Harwood, pe bai digwyddiad o'r fath yn digwydd, y gallai'r Cynghorwyr Cymuned eraill gael cyfle i herio'r farn honno, yn yr un modd ag y gallai llythyr a ysgrifennwyd gan glerc fod, er enghraifft yn fater Cod Ymddygiad.

Gofynnodd Mr. Harwood i Mrs. Griffin gadarnhau bod y Cynghorydd Perry wedi cael ei ethol yn Gadeirydd y Cyngor Cymuned gan y Cynghorwyr eraill, ac roedd hi'n cytuno bod hynny'n gywir. Gofynnodd Mr. Harwood a oedd Mrs. Griffin hefyd yn clercio ar gyfer Cynghorau Tref a Chymuned eraill yn 2021. Cadarnhaodd Mrs. Griffin ei bod hi hefyd yn clercio ar gyfer dau Gyngor Tref a Chymuned arall yn ystod y cyfnod hwnnw, un ar y dechrau ac wedi cyflogi un arall ym mis Mehefin y flwyddyn honno. Cadarnhawyd hefyd gan Mrs. Griffin bod cyfarfodydd ar gyfer y Cynghorau Tref a Chymuned hynny yn cael eu cynnal gyda'r nos. Ym mis Awst 2021 roedd Mrs. Griffin hefyd wedi dechrau fel clerc locwm ar gyfer Cyngor Tref Tywyn, ar ôl cysylltu â hi ddiwedd mis Gorffennaf.

Gofynnodd Mr. Harwood i Mrs. Griffin os oedd hi wedi dechrau ar y rôl yng Nghyngor Cymuned Sain Nicolas a Thresimwn, mai fel clerc locwm ydoedd ac nid fel rôl barhaol. Dywedodd Mrs. Griffin y cysylltwyd â hi ym mis Hydref 2020 i fod yn glerc locwm unwaith y byddai'r swydd wedi hysbysebu a'i bod wedi derbyn galwad ffôn gan Ymgynghoriaeth y Cyngor Lleol (LCC) am y swydd. Gofynnodd Mr. Harwood a oedd y bwriad ond i fod yn y rôl am ychydig fisoedd, a chytunodd Mrs. Griffin fod hynny'n gywir. Dywedodd Mrs. Griffin ei bod ym mis Mehefin pan oedd hi'n gwybod y byddai'n gadael y rôl. Gofynnodd Mr. Harwood a oedd hynny oherwydd bod Mrs. Griffin eisiau gweithio mewn mannau eraill. Ymatebodd Mrs. Griffin, cyn dechrau gweithio i Gyngor Cymuned Sain Nicolas a Thresimwn ei bod wedi gwneud peth gwaith gwirfoddol i ffrind a ffoniodd hi wedyn am swydd mewn Cyngor Cymuned bach ym Mro Morgannwg. O fewn awr i'r alwad honno roedd yr LCC wedi cysylltu â hi yn gofyn a fyddai'n gwneud rhywfaint o waith locwm ar gyfer Cyngor Cymuned Sain Nicolas a Thresimwn ac roedd wedi cytuno. Roedd y cyfan yn gyd-

ddigwyddiad ar yr un diwrnod. Yn dilyn hynny, cyflwynodd Mrs. Griffin ei hun ar gyfer y rôl yn y Cyngor Cymuned bach a llwyddodd i gael cynnig y swydd, gan ddechrau yno ym mis Mehefin 2021.

Mewn cyfarfod Cyngor Cymuned Sain Nicolas a Thresimwn ar 7 Mehefin, 2021 dywedodd Mr. Harwood wrth gyfeirio at Dudalen 35 o'r dogfennau ychwanegol fod Mrs. Griffin wedi dweud yn y cyfarfod hwnnw y byddai angen i Gyngor Cymuned Sain Nicolas a Thresimwn ddechrau hysbysebu ar gyfer clerc gan nad oedd yn gallu parhau ar ôl mis Gorffennaf a dywedodd Mrs. Griffin fod hynny'n gywir. Dywedodd Mr. Harwood felly mai rheswm Mrs. Griffin dros adael y rôl yng Nghyngor Cymuned Sain Nicolas a Thresimwn oedd ei bod wedi llwyddo i gael swydd arall ond nad oedd wedi gwneud unrhyw gŵyn ynghylch unrhyw resymau pellach fel sut roedd y Cyngor neu'r Cynghorydd Perry wedi bod yn ymdrin â materion nac wedi gwneud cwyn ffurfiol bryd hynny. Dywedodd Mrs. Griffin ei bod wedi rhoi rhybudd oherwydd y swydd newydd ond nad oedd wedi gwneud y cwynion hynny yn y cyfarfod cyhoeddus hwnnw ond ei bod wedi mynegi ei phryderon mewn e-bost at ddau o Gynghorwyr Cymuned Sain Nicolas a Thresimwn.

Cyfeiriodd Mr. Harwood at e-bost dyddiedig 5 Gorffennaf, 2021 a oedd ar dudalen 88 o'r bwndel cyhoeddedig o bapurau. Gofynnodd pam nad oedd Mrs. Griffin wedi sôn am yr e-bost hwnnw yn ei chwyn ar 21 Medi fel mater o bryder. Dywedodd Mrs. Griffin ei bod wedi teimlo bod ei chwyn cychwynnol yn ddigon, ond ei bod wedi cael ei gwrthod gan yr Ombwdsmon a chysylltu â'r Swyddog Monitro, Debbie Marles, i'w hysbysu bod y gŵyn wedi cael ei gwrthod. Roedd Ms. Marles wedi dweud pe bai'r gŵyn yn cael ei hailgyflwyno yna byddai'n gofyn am lawer mwy o fanylion gan gynnwys enghreifftiau, sef yr hyn yr oedd hi wedi'i wneud. Cytunodd Mr. Harwood a Mrs. Griffin fod gwneud cwyn yn fater difrifol. Roedd Mrs. Griffin yn drist ei bod wedi cyfarfod â'r Swyddog Monitro ar gwpl o achlysuron i drafod y materion, roedd ganddi nifer o bryderon ac nad oedd wedi dymuno gwneud cwyn i wneud trafferth ond i fynegi ei phryderon i'r Cyngor Cymuned gan ystyried hefyd nifer y Cynghorwyr a'r clercod oedd yn mynd a dod, roedd y diffyg tryloywder yr oedd y ddau gyda'i gilydd hefyd yn bryder i'r gymuned leol.

Gofynnwyd i Mrs. Griffin a gynhaliwyd y cyfarfod gyda'r Swyddog Monitro cyn i'r gŵyn ar 21 Medi fynd i mewn. Cadarnhaodd fod un o'r cyfarfodydd cyn y dyddiad hwnnw ac un arall ar ôl i'r gŵyn gyntaf gael ei gwrthod.

Cyfeiriodd Mr. Harwood ymhellach at yr e-bost dyddiedig 5 Gorffennaf, 2021 a oedd ar dudalen 88 o'r bwndel cyhoeddedig o bapurau a oedd yn e-bost gan y Cynghorydd Perry ac yn cynnwys e-bost gan gyn-glerc i Un Llais Cymru (OVW). Eglurodd Mrs. Griffin fod OVW yn sefydliad a oedd yn gweithio rhwng Cynghorau Tref a Chymuned a Llywodraeth Cymru, gan ddarparu a rhedeg cyrsiau hyfforddi i Gynghorau Tref a Chymuned. Darllenodd Mr. Harwood ran o'r e-bost at y Pwyllgor, a ddywedodd "Rwy'n dal i gael problemau gyda'r Cynghorydd Perry. Rydym yn gwneud ein gorau glas gydag ef ac rydym yn rhoi mesurau ar waith i helpu i'w reoli, ond mae'n ymddangos ei fod yn dod o hyd i ffyrdd eraill o sicrhau bod ei lais yn cael ei glywed." Dywedodd Mr. Harwood wrth Mrs. Griffin nad rôl y clerc oedd 'rheoli' Cynghorwyr na rhwystro eu lleisiau rhag cael eu clywed. Dywedodd Mrs. Griffin nad oedd ond nad oedd hi wedi ysgrifennu'r e-bost hwnnw. Dywedodd Mr. Harwood ei fod wedi'i ysgrifennu gan y cyn-glerc ac awgrymodd ddull amhriodol a gymerwyd gan

y clerc. Cytunodd Mrs. Griffin nad rôl y clerc oedd rhedeg y Cyngor ond nid rôl y Cadeirydd oedd rhedeg y Cyngor chwaith. Dywedodd Mr. Harwood fod yr e-bost yn cyfeirio at faterion oedd wedi digwydd o'r blaen a bod y Cynghorydd Perry yn teimlo'n gryf am beidio â chael ei 'dawelu' ond nad oedd yn bygwth neb. Dywedodd Mrs. Griffin nad oedd hi'n gallu deall pam fod yr e-bost wedi cael ei anfon ati. Gofynnodd Mr. Harwood ai dyna pam na chrybwyllwyd yr e-bost penodol hwnnw yn y gŵyn wreiddiol, a ddywedodd Mrs. Griffin fod hyn yn gywir. Cynigiodd Mr. Harwood nad oedd yr e-bost yn rhywbeth yr oedd Mrs. Griffin yn teimlo ei fod wedi'i gyfeirio ati ac o'r herwydd ni chafodd ei gynnwys fel rhan o'r gŵyn ond wedi hynny fe'i cynhwyswyd i ychwanegu pwysau at y gŵyn. Dywedodd Mrs. Griffin ei bod wedi derbyn cyngor gan y Swyddog Monitro ar y ddau gyflwyniad i'r Ombwdsmon a darparu'r e-bost fel tystiolaeth o bryder ac fel tystiolaeth i gefnogi ei chwyn.

Yna symudodd Mr. Harwood ymlaen i drafod y mater o alwadau ffôn a wneir gyda'r nos ac ar benwythnosau rhwng y Cynghorydd Perry a Mrs. Griffin, gan gyfeirio at Dudalen 79 o'r bwndel cyhoeddedig o bapurau a chwyn gwreiddiol Mrs. Griffin. Yn y paragraff sy'n dechrau "Yn ystod cyfarfod y Cyngor ar 7 Mehefin" cyfeiriodd Mrs. Griffin at drafodaeth gyda chlerc blaenorol ynghylch amlder galwadau gan y Cynghorydd Perry "hyd yn oed y tu allan i'r hyn a fyddai'n cael ei ystyried yn oriau gwaith arferol, i'r graddau fy mod wedi rhoi'r gorau i ateb ei alwadau." Bryd hynny cynigiodd Mr. Harwood nad oedd Mrs. Griffin yn dweud ei bod wedi cael ei haflonyddu, yn hytrach, bod rhywbeth yr oedd rhywun arall wedi honni nad oedd yn ei synnu hi, a dywedodd Mrs. Griffin fod hyn yn gywir. Dywedodd Mr. Harwood nad oedd wedi cael ei gyflwyno bryd hynny fel cwyn nac achos torri'r Cod Ymddygiad. Dywedodd Mrs. Griffin, yn ystod ei hail gyfarfod gyda'r Swyddog Monitro, y byddai'n rhaid iddi ddangos sut roedd amrywiol faterion yn ymwneud â'r Cod, a dyna pam y daeth yr adroddiad yn 7 tudalen gydag atodiadau o'r 4 tudalen cychwynnol a gyflwynwyd. Bu'n rhaid rhoi enghreifftiau o sut roedd rhai gweithredoedd wedi torri'r Cod.

Cyfeiriodd Mr. Harwood, y Pwyllgor at Dudalen 618 o'r bwndel o bapurau cyhoeddedig a gyfeiriodd at alwadau ffôn a wnaed ym mis Rhagfyr 2023 ac a oedd yn rhan o ymateb y Cynghorydd Perry ar y galwadau hynny. Tynnodd sylw at rai achlysuron eu bod yn derbyn galwadau gan Mrs. Griffin, er enghraifft ar 14 Ebrill am 18:36, neu alwadau a ysgogwyd gan e-byst gan Mrs. Griffin, a gytunodd oedd yn gywir. Cynigiodd Mr. Harwood fod Mrs. Griffin wedi gwneud llawer o waith y Cyngor gyda'r nos ar gyfer y tri Chyngor a oedd yn cynnwys galwadau ffôn, e-byst, negeseuon testun a negeseuon WhatsApp a ddywedodd Mrs. Griffin ei fod yn gywir.

Yna, cyfeiriodd Mr. Harwood at dudalen 708, paragraff 2.3.12 o'r bwndel o bapurau cyhoeddedig a oedd yn rhestru bod Mrs. Griffin wedi cysylltu â'r Cynghorydd Perry drwy e-bost ar ôl 18:00 neu ar benwythnosau ar 46 achlysur, y cytunodd Mrs. Griffin fod hyn yn gywir ond tynnodd wahaniaeth rhwng e-bost a galwad ffôn nad oedd disgwyl ymdrin â hi ar unwaith. Gellid darllen e-byst ar adeg pan oedd y person yn dewis meddai tra bod disgwyl i alwadau ffôn gael eu hateb ar unwaith.

Yna, cyfeiriodd Mr. Harwood at dudalen 709, paragraff 2.3.13 o'r bwndel o bapurau cyhoeddedig a oedd yn rhestru 7 neges destun neu negeseuon WhatsApp ar ôl 18:00 neu ar benwythnosau. Dywedodd Mrs. Griffin y gallai hynny fod yn gywir ond nad oedd wedi gwirio i weld a oedd hynny'n gywir. Dywedodd Mr. Harwood y byddai

pobl yn tueddu i wirio eu negeseuon gan y byddai hysbysiadau yn codi ar y sgrin ar ffonau symudol yn yr un modd â phe byddent yn negeseuon gan berthnasau neu ffrindiau, felly byddai'r negeseuon hynny'n cael eu hystyried gyda'r nos. Dywedodd Mrs. Griffin fod y rhan fwyaf o bobl yn gwirio eu negeseuon ar ffonau symudol gyda'r nos gan y byddent yn y gwaith yn ystod y dydd a'i bod yn dal i fod yn ddewis darllen neges ar eich hwylustod. Dywedodd Mrs. Griffin ei bod wedi gadael ei ffôn yn gweithio drwy'r amser gan ei bod yn achos materion teuluol. Ei dewis hi oedd darllen neu ymateb i negeseuon a dderbyniwyd, ond roedd galwad ffôn yn ymyrraeth.

Cynigiodd Mr. Harwood nad oedd gan Mrs. Griffin oriau penodol o weithio neu ddim ar waith i beidio â delio â galwadau ffôn ar ôl amser penodol neu ar benwythnosau. Dywedodd Mrs. Griffin mai dim ond tair awr a hanner yr wythnos y cafodd ei chontractio ac na chyhuddwyd hi erioed am amser yn darllen negeseuon WhatsApp neu negeseuon testun ac yn teimlo bod lefel y cyswllt a brofodd yn sylweddol o'i gymharu â Chynghorau eraill lle byddai'r rhan fwyaf o Gynghorwyr eraill sy'n dymuno cysylltu â'r clerc yn gwneud hynny drwy e-bost. Cyfeiriodd Mr. Harwood yn ôl at ei gwestiwn cychwynnol a oedd nad oedd gan Mrs. Griffin unrhyw drefniant ynghylch oriau sefydlog o weithio neu ddim ar waith i beidio â delio â galwadau ffôn ar ôl amser penodol neu ar benwythnosau i ddelio â materion Tref a Chymuned, a ddywedodd Mrs. Griffin ei fod yn gywir. Cynigiodd fod yna adegau pan oedd galwadau yn cael eu gwneud ac nad oedd wedi bod yn gyfleus cymryd yr alwad honno, a ddywedodd Mrs. Griffin ei fod yn gywir. Dywedodd Mr. Harwood ei fod yn gyffredinol yn derbyn nad oedd bob amser yn gyfleus i unrhyw un gymryd galwadau ffôn ar adegau penodol ond yn yr achos hwn cafodd y galwadau hynny eu cymryd gan Mrs. Griffin gan nad oedd oriau penodol yn eu lle. Dywedodd Mrs. Griffin fod hynny'n wir a hyd at unigolyn i benderfynu sut roedd yn well ganddynt weithio, ond ei phwynt oedd yn ei phrofiad hi fod y galwadau wedi bod yn ormodol ac yn tarfu ar fywyd teuluol y tu allan i oriau gwaith arferol. Y pwynt a wnaed oedd er na wnaeth ei thrafferthu gan na fyddai'n ateb galwadau o'r fath, i glercod eraill byddai'n cael ei ystyried yn anghyfleus. Dywedodd Mrs. Griffin, pe bai'n teimlo fel ei bod yn poeni na fyddai'n ateb yr alwad gan nad oedd yn rhoi ystyriaeth i fywydau pobl eraill. Dywedodd Mrs. Griffin ei bod wedi dewis gwneud llawer o waith y Cyngor gyda'r nos gan ei fod yn cyd-fynd â'i bywyd ond nid oedd hynny'n wir i bawb. Doedd hi ddim wedi hoffi derbyn galwadau'r Cyngor gyda'r nos ac roedd yn well ganddi dderbyn gohebiaeth drwy e-bost a gallai ystyried pryd i ddarllen yr e-byst hynny a sut i ymateb iddynt. Byddai galwadau ffôn yn torri ar draws amser teulu gyda'r nos. Ar y pryd roedd Mrs. Griffin wedi bod yn byw gyda gweithwyr shift a bu'n rhaid ystyried hynny, gallai galwadau parhaus fod yn niwsans. Dywedodd Mr. Harwood ei bod hi'n bwysig cofio bod cyfyngiadau Covid yn dal mewn grym bryd hynny a bod bywydau llawer o bobl yn rhedeg yn wahanol bryd hynny.

Nid oedd gan Mr. Harwood unrhyw gwestiynau pellach i Mrs. Griffin.

Dywedodd Mr. Hughes mai pwrpas y gwrandawriad oedd gwneud canfyddiadau ffeithiol. Gofynnwyd i Mrs. Griffin i ba raddau yr oedd hi neu nad oedd wedi cwyno wrth aelodau eraill o'r Cyngor Cymuned yn ystod ei chyfnod fel clerc locwm ac wedi dweud ei bod wedi cwyno wrth ddau Aelod arall o'r Cyngor Cymuned a gofyn pwy oedden nhw a phryd y digwyddodd hynny. Cadarnhaodd Mrs. Griffin ei bod wedi mynegi ei phryderon gyda'r Cynghorwyr Maddie Sims a Philip Moss drwy e-bost yn

dilyn cyfarfod mis Gorffennaf. Gofynnodd Mr. Harwood pa bryderon a godwyd gan Mrs. Griffin a ddywedodd hi ei fod yn ymwneud â gweithredu'r y Cyngor, hyd yr agendâu cyfarfodydd, eitemau pwysig i'r gymuned nad oedd yn cael sylw dyledus megis recriwtio'r clerc ac archwiliad nad oedd wedi dechrau a sut roedd y Cadeirydd yn delio â'r holl ohebiaeth ar ran y Cyngor Cymuned. Roedd Mrs. Griffin wedi cwblhau un ar ddeg set o gofnodion yn ystod ei chyfnod fel clerc locwm mewn 18 wythnos ac roedd wedi gwrthod bod yn swyddog ariannol cyfrifol gan nad oedd yn cael gwybodaeth berthnasol.

Wrth gyfeirio at yr e-bost o 5 Gorffennaf a restrir ar dudalen 88 o'r bwndel cyhoeddedig o bapurau a drafodwyd yn flaenorol, roedd Mrs. Griffin wedi dweud wrth y Pwyllgor nad oedd wedi gwybod pam ei fod wedi cael ei anfon ati a gofynnodd Mr. Hughes pam ei bod yn credu ei fod wedi cael ei anfon ati a pha effaith a gafodd. Dywedodd Mrs. Griffin ei bod yn teimlo ei bod yn rhybudd i ddweud i beidio â chynnddeiriogi'r Cynghorydd Perry. Doedd hi ddim wedi deall y rheswm dros anfon yr e-bost.

Nid oedd gan Mr. Hughes unrhyw gwestiynau pellach i Mrs. Griffin.

Gwahoddodd y Cadeirydd gwestiynau gan Aelodau'r Is Bwyllgor i Mrs. Griffin.

Dywedodd Mr. Watkins fod yna gyfeiriad yn y bwndel at ddogfen feincnod yr oedd Mr. Hughes wedi cyfeirio ati hefyd, a gofynnodd i Mrs. Griffin pryd y daeth yn ymwybodol o'r ddogfen honno. Cadarnhaodd Mrs. Griffin iddi ddod yn ymwybodol o'r ddogfen honno y penwythnos cyn y gwrandawriad. Gofynnodd Mr. Watkins a oedd Mrs. Griffin erioed wedi trafod y ddogfen honno gyda'r Cynghorydd Perry a ddywedodd nad oedd, gan ei bod wedi dod yn ymwybodol ohoni ar y nos Sul flaenorol.

Gofynnodd y Cynghorydd Summers am lythyrau a anfonwyd gan y Cyngor Cymuned ar gynllunio neu unrhyw faterion eraill y cyfeiriwyd atynt gan Mr. Harwood wrth holi'n gynharach a gofynnodd a oedd y llythyrau a anfonwyd gan y Cynghorydd Perry a oedd yn pryderu Mrs. Griffin wedi cael eu cytuno drwy benderfyniad y Cyngor i'w hanfon neu a oeddent wedi eu hanfon gan mai ef ddewisodd eu hanfon. Dywedodd Mrs. Griffin eu bod wedi cael eu hanfon yn syml.

Gan nad oedd gan y Pwyllgor unrhyw gwestiynau pellach i Mrs. Griffin, diolchodd y Cadeirydd i Mrs. Griffin a gafodd ei chynghori i gamu i lawr.

Dywedodd Mr. Harwood mai ei fwriad oedd galw cyn-gynghorydd Maddie Sims i roi tystiolaeth. Roedd wedi ymuno â'r gwrandawriad o bell. Gan fod Ms. Sims yn teithio gyda'i gŵr ar y pryd, nad oedd pawb yn bresennol yn gwrthwynebu hynny, cynigiodd y Prif Swyddog Gwasanaethau Democrataidd a Chraffu fod y Pwyllgor yn aros ychydig funudau tra bod Ms. Sims yn gallu ymuno pan oedd yn llonydd a galwodd y Cadeirydd doriad byr cyn ailgynnull y sesiwn i glywed gan y tyst.

Gofynnwyd i Ms. Sims gyflwyno ei hun i'r Pwyllgor gan Mr. Hughes, a dywedodd mai Mrs. Madeliene Palmer oedd hi erbyn hyn, ond ei bod wedi bod yn Madeliene Sims yn ystod y cyfnod dan sylw. Dywedodd Mr. Hughes fod Ms. Sims wedi darparu datganiad tyst ar 7 Tachwedd 2022 yn ystod ymchwiliad yr Ombwdsmon a gofyn a

oedd hynny'n gywir, a dywedodd Ms. Sims ei fod yn gywir. Gofynnodd Mr. Hughes i Ms. Sims a oedd wedi gweld copi o'r datganiad hwnnw a oedd wedi'i gynnwys yn y bwndel cyhoeddedig o bapurau ar Dudalen 218, a gadarnhaodd Ms. Sims ei bod wedi, yn ogystal â'r bwndel gorffenedig ac roedd yn gallu cadarnhau bod cynnwys y datganiad yn wir.

Nid oedd gan Mr. Hughes unrhyw gwestiynau pellach i Ms. Sims.

Gofynnodd Mr. Harwood i Ms. Sims a oedd y datganiad gyda hi. Dywedodd Ms. Sims fod ganddi'r bwndel ond nid o'i blaen ond ei bod yn gallu ateb cwestiynau. Dywedodd Mr. Harwood y byddai'n gwneud cyfeiriadau at wybodaeth o fewn y bwndel ac y gallai roi amser i Ms. Sims pe bai angen iddi edrych arnynt trwy ei ffôn.

Dywedodd Mr. Harwood mai'r hyn yr oedd Ms. Sims wedi'i gynhyrchu oedd gohebiaeth e-bost ym mis Tachwedd 2021 ynghylch ei chais am fynediad at ddogfennaeth ariannol gan y Cyngor Cymuned, a dywedodd Ms. Sims fod hynny'n gywir. Gofynnodd Mr. Harwood i Ms. Sims a oedd wedi cysylltu â hi ynglŷn â'r gŵyn, gan fod llythyr cwyn gan Mrs. Griffin nad oedd ar y Cyngor ac a oedd wedi gadael erbyn Tachwedd 2021, felly sut gofynnwyd i Ms. Sims roi tystiolaeth ym mis Tachwedd 2021. Gofynnodd am y cyswllt cyntaf a gafodd Ms. Sims am y gŵyn. Dywedodd Ms. Sims mai ei dull ffurfiol cyntaf oedd derbyn galwad ffôn gan yr Ombwdsmon yn dilyn sgwrs gyda'r clerc ddeufis ynghynt ar ôl i gyfarfod gael ei gynnal lle nad oedd cynghorydd yn gallu cysylltu ond bod y cyfarfod wedi parhau beth bynnag.

Gofynnodd Mr. Harwood a oedd, fel rhan o'r alwad honno gan yr Ombwdsmon, a oeddent wedi sôn am e-byst o fis Tachwedd 2021. Dywedodd Ms. Sims nad oedd hi'n gallu cofio ond ei bod yn meddwl mai cais am ddatganiad tyst am ei chyfnod fel Cynghorydd oedd y cyswllt cyntaf. Gofynnodd Mr. Harwood a oedd y datganiad yn cyfeirio at ei chyfnod fel Cynghorydd yn gyffredinol neu o ran y Cynghorydd Perry. Dywedodd Ms. Sims ei fod yn gyffredinol. Gofynnodd Mr. Harwood i Ms. Sims a oedd yr Ombwdsmon wedi bod yn pysgota am faterion y mae Ms. Sims yn anghytuno â nhw.

Cyfeiriodd Mr. Harwood at yr e-byst ar dudalen 232 o'r bwndel o bapurau cyhoeddedig a oedd yn manylu ar gyfnewid e-bost gan y Cynghorydd Perry, Ms. Sims a Chynghorwyr eraill ym mis Tachwedd 2021, ac roedd yr e-bost cyntaf o 17 Tachwedd, 2021. Dywedodd Mr. Harwood fod yr e-bost yn ohebiaeth ynghylch cyfarfod a gynhaliwyd ar 18 Tachwedd, 2021 nad oedd Ms. Sims yn gallu bod yn bresennol gan y byddai'n mynychu parti pen-blwydd yn lle hynny. Roedd Ms. Sims yn pryderu am farn Mr. Harwood o hynny gan iddi ddweud bod ganddi deulu ifanc ac ymrwymadau cysylltiedig â'r teulu hwnnw a gweithiodd yn llawn amser hefyd fodd bynnag roedd hi'n pryderu am y diffyg argaeledd o wybodaeth yr oedd hi'n teimlo fel Cynghorydd yr oedd ganddi hawl i'w derbyn. Fel y dywedodd Mrs. Griffin yn gynharach yn y gwrandawriad, roedd wedi cwblhau 11 set o funudau mewn amser byr, gan ddangos bod llawer o gyfarfodydd yn cael eu cynnal, gan gynnwys cyfarfodydd anghyffredin, ac nid oedd wedi gallu mynychu pob un ohonynt.

Dywedodd Mr. Harwood fod Ms. Sims wedi mynd ymlaen i godi amrywiaeth o bwyntiau yn ymwneud â dogfennaeth ar gyfer y cyfarfod hwnnw, gan gynnwys

dyfynbrisiau ar gyfer cofeb ryfel, cyllid tuag at gostau cyfreithiol a'r holl gyfriflenni banc a chyfrifon cymeradwy yr oedd angen eu gweld gan bob aelod o'r Cyngor Cymuned cyn eu cyflwyno i archwiliad mewnol, a phob un ohonynt yn faterion i'w trafod yn y cyfarfod hwnnw. Dywedodd Ms. Sims ei bod yn chwilio am dryloywder ynghylch yr holl faterion hynny p'un a oedd hi wedi gallu bod yn bresennol ai peidio. Roedd hi eisiau tryloywder llawn fel Cynghorydd gan y gofynnwyd iddi roi ei henw, manylion banc a manylion personol i fod yn rhan o gyfrif banc ar y cyd ar gyfer y Cyngor Cymuned ac nid oedd yn barod i wneud hynny cyn i'r wybodaeth y gofynnwyd amdani fod ar gael. P'un a yw'n gallu mynychu'r cyfarfod hwnnw ai peidio, fel Cynghorydd roedd Ms. Sims o'r farn y dylai fod wedi cael mynediad at y dogfennau hynny o hyd ac i'r Cyngor cyfan eu hadolygu.

Yna roedd cyfres o gyfnewid e-byst rhwng Ms. Sims a'r Cynghorydd Perry y cyfeiriodd Mr. Harwood ato, a anfonwyd am 15:37, 23:03, 23:25 a phedwar e-bost y diwrnod canlynol y dywedodd Mr. Harwood oedd gohebiaeth helaeth am gyfarfod nad oedd Ms. Sims yn gallu bod yn bresennol. Dywedodd Ms. Sims ei bod wedi ffieiddio gyda naws yr ymatebion gan y Cynghorydd Perry o ystyried y cyfan oedd yn cael ei ofyn oedd am gopïau o gyfriflenni banc. Doedd hi ddim yn siŵr pa mor hir roedd y Cynghorydd Perry wedi bod yn Gadeirydd y Cyngor Cymuned bryd hynny ond roedd hi'n gwybod ei fod wedi bod ers nifer o flynyddoedd ac yn methu deall sut oedd hi'n bosib gwneud taliadau am eitemau fel pabïau a pheidio â chael cyfriflenni banc i'w hadolygu. P'un a oedd hi wedi gallu mynychu'r cyfarfod ai peidio, roedd hi wedi gobeithio y byddai Aelodau eraill y Cyngor wedi sylwi ar y diffyg tryloywder hwnnw ynglŷn â'r cyfriflenni banc. Dywedodd Mr. Harwood na fyddai'r cyfriflenni banc wedi bod ar gael ar fore 18 Tachwedd os nad oedden nhw wedi bod ar gael ar 17 Tachwedd. Dywedodd Ms. Sims y dylen nhw fod wedi bod ar gael yn y lle cyntaf ac nad oedd yn gallu deall sut na allai'r Cadeirydd fod â chyfriflenni banc ar gael a'i bod yn synnu ynghylch sut y gallai cerdyn banc fod wedi cyrraedd ei fanylion personol.

Atgoffodd y Cadeirydd Mr. Harwood mai pwrpas y gwrandawriad ar hyn o bryd oedd gwneud canfyddiadau ffeithiol a gofynnodd a oedd unrhyw anghydfod ynghylch yr hyn a ddywedwyd. Dywedodd Mr. Harwood fod Ms. Sims wedi anfon wyth e-bost ar y mater ar gyfer cyfarfod nad oedd hi'n gallu bod yn bresennol, dau ohonynt ar ôl 23:00 yn y nos, a chynigiodd mai dyna oedd y rheswm dros y cyfnewid yn troi'n heriol.

Ailadroddodd Mr. Harwood ei gwestiwn blaenorol fod Ms. Sims wedi anfon wyth e-bost ar y mater ar gyfer cyfarfod nad oedd hi'n gallu bod yn bresennol, dau ohonynt ar ôl 23:00 yn y nos, a chynigiodd mai dyna oedd y rheswm dros y cyfnewid yn troi'n heriol. Roedd Ms. Sims yn teimlo nad oedden nhw'n heriol o'i hochr hi ond yn hytrah o ochr y Cynghorydd Perry. Nid oedd wedi gwneud datganiadau personol ynghylch lle roedd ei theyrngarwch yr oedd y Cynghorydd Perry wedi'i wneud ac roedd yn glir ac i'r pwynt o ran deall y mater ynghylch gwelededd cyfriflenni banc. Dywedodd Mr. Harwood fod nifer o negeseuon e-bost yn cael eu hanfon mewn cyfnod byr, yn hwyr yn y nos a'r diwrnod canlynol ac nad oedd unrhyw beth yn cael ei gyflawni fel rhan o'r broses honno. Dywedodd Ms. Sims mai dyna oedd barn Mr. Harwood a dywedodd ei bod yn fater difrifol nad oedd y Cynghorwyr wedi gweld y cyfriflenni banc ac yn disgwyl bod goruchwyliaeth o'r cyllid a oedd yn hynod ddifrifol ac na ellid ei anwybyddu. Cynigiodd Mr. Harwood y byddai cyfnewid e-byst yn mynd ymlaen yn

hwyr i'r nos lle nad oedd y mater yn cael ei ddatrys wedi cythruddo Ms. Sims. Atebodd fel yr e-byst fod y llinell holi hefyd yn mynd mewn cylchoedd. Roedd y Cynghorydd Perry wedi bod yn Gadeirydd am nifer o flynyddoedd ac ni allai ddeall pam nad oedd cyfriflenni banc o gwbl ac roedd yn ceisio cyrraedd gwaelod y mater tra bod yr ymatebion yn teimlo'n fwy a mwy amddiffynnol. Ni chynigiwyd ateb erioed.

Nid oedd gan Mr. Harwood unrhyw gwestiynau pellach i Ms. Sims, na gan Mr. Hughes.

Gwahoddodd y Cadeirydd gwestiynau gan Aelodau'r Pwyllgor i Ms. Sims.

Cyfeiriodd y Cynghorydd Summers at y cyfarfod ar 18 Tachwedd yr oedd Ms. Sims yn ceisio cael gwybodaeth amdano fel cyfarfod eithriadol i drafod archwilio mewnol a rheolaeth ariannol. Gofynnodd a oedd gan y Cyngor Cymuned Bwyllgor Cyllid. Atebodd Ms. Sims nad oedd. Gofynnodd y Cynghorydd Summers a oedd yr holl faterion cyllid felly'n mynd i'r Cyngor cyfan. Dywedodd Ms. Sims nad oedd hi byth yn gweld unrhyw faterion yn ymwneud â chyllid o gwbl yn ystod y cyfnod hwnnw.

Gofynnodd y Cynghorydd Birch pwy oedd wedi sefydlu cyfarfod i drafod y cyllid ac a oedd hynny'n rhan o rediad cyffredin o gyfarfodydd ac a ymgynghorwyd â Chynghorwyr ynghylch gallu bod yn bresennol neu a oedd yn ddyddiad mympwyol. Atebodd Ms. Sims ei fod yn ddyddiad mympwyol a ddewiswyd gan y Cynghorydd Perry ac ni ymgynghorwyd ag unrhyw un o'r Cynghorwyr ynghylch unrhyw ddyddiadau cyfarfod.

Gan nad oedd gan y Pwyllgor unrhyw gwestiynau pellach i Ms. Sims, diolchodd y Cadeirydd i Ms. Sims a gafodd ei chynghori y gallai ddatgysylltu o'r gwrandawriad.

Cadarnhaodd Mr. Hughes fod hynny wedi dod â'r dystiolaeth fyw gan yr Ombwdsmon i ben. Roedd yna doriad byr tra bod Mr. Harwood wedi ymgynghori â'i gleient.

Wrth ddychwelyd i'r trafodion, dywedodd y Cadeirydd y byddai'r gwrandawriad yn symud ymlaen i'r cam lle byddai'r Aelod wedyn yn cael ei wahodd i gyflwyno sylwadau i gefnogi ei fersiwn o'r ffeithiau. Dywedodd Mr. Harwood, o ystyried y dystiolaeth ysgrifenedig helaeth a chyflwyno cynrychiolaethau, nad oedd unrhyw faterion ffeithiol yn gofyn am alw'r Cynghorydd Perry.

Gofynnodd y Cadeirydd a oedd y Pwyllgor yn ei rôl o benderfynu ar ganfyddiadau ffeithiol a oedd angen trafod unrhyw ffeithiau penodol neu a fyddai'r trafodion yn symud ymlaen i ystyried a fu unrhyw fethiant i gydymffurfio â'r Cod Ymddygiad wedi hynny. Dywedodd Mr. Harwood fod materion y cytunwyd arnynt a materion oedd mewn anghydfod wedi'u cynnwys yn y papurau a bod dystiolaeth wedi'i chlywed lle gallai'r ddwy ochr wneud cyflwyniadau pellach. Yn dilyn hynny, gofynnodd y Cadeirydd a oedd y ddwy ochr yn fodlon annerch y Pwyllgor ynghylch a oedd yr Aelod wedi methu â chydymffurfio â'r Cod Ymddygiad. Cynigiodd Mr. Harwood ei bod yn briodol uno'r elfen canfod ffeithiau â'r cwestiynau torri rheolau yn yr achos hwn gan fod yn fater o naws ac felly gallai effeithio ar ddehongliad y Pwyllgor o'r ymddygiad a oedd yn gyfystyr â thorri'r Cod. O'r herwydd, roedd yn briodol yn

hytrach na chael ymarfer canfod ffeithiau ac ymarfer torri'r cod i gyfuno'r ddwy agwedd ar yr achlysur hwn. Cytunodd Mr. Hughes gyda'r cynnig.

Gofynnodd y Cadeirydd pa barti fyddai'n dechrau gyntaf. Awgrymodd Mr. Harwood, gan mai achos yr Ombwdsmon oedd y dylent o bosibl fynd yn gyntaf, y cytunwyd arno gan Mr. Hughes nad oedd ganddo ddewis y naill ffordd na'r llall. Yna cynigiodd y Cadeirydd fod y trafodion yn torri am ginio i roi amser i'r ddau barti ystyried eu cyflwyniadau, y cytunwyd arnynt a gohiriwyd y gwrandawriad tan 13:15.

Ar ôl dychwelyd, gwahoddodd y Cadeirydd Mr. Hughes i annerch y Pwyllgor a gyflwynodd yr achos fel yr ymddangosodd yn adroddiad yr Ombwdsmon. Dechreuodd drwy fynd i'r afael â thoriadau honedig i baragraffau 4(b), sef y rhwymedigaeth i ddangos parch i'r rhai yr ymdrinnir â hwy a 4(c), sef peidio ag aflonyddu na bwlio, o fewn y Cod Ymddygiad. Yma roedd yr Ombwdsmon wedi dibynnu ar ymddygiad mewn perthynas â Mrs. Griffin lle'r oedd pedair agwedd ar ymddygiad y dywedwyd eu bod yn ffurfio'r toriadau.

Yr agwedd gyntaf oedd mewn perthynas â galwadau ffôn a wnaed y tu allan i oriau. Nid oedd Mr. Hughes wedi bwriadu mynd trwy bob amgylchiad unigol oni bai bod y Pwyllgor yn dymuno iddo a chyfeiriodd at Dudalen 286 o'r bwndel cyhoeddedig o bapurau a oedd yn dangos cofnod o alwadau a gymerwyd o ffôn y Cynghorydd Perry o bob cyswllt rhwng Mrs. Griffin a'i hun. Yna cyfeiriodd at dudalen 618 o'r bwndel cyhoeddedig o bapurau a oedd yn cynnwys sylwadau'r Cynghorydd Perry ar bob enghraifft. Yn yr adroddiad, aeth yr Ombwdsmon i fanylion am y galwadau ar Dudalen 61, paragraffau 81 ymlaen. Ymdriniwyd â phob un o'r galwadau yr oedd y Cynghorydd Perry wedi gwneud sylwadau arnynt a gwnaed asesiad o'i safbwynt ar gyfer pob un. Rhoddodd Mr. Hughes yr enghraifft o fewn adran 81 ar Dudalen 61 lle nododd yr Ombwdsmon fod y log galwadau yn dangos bod y Cynghorydd Perry wedi ceisio ffonio Mrs. Griffin am 16:47, 18:10 a 18:24 ac yna cafodd alwad a fethwyd gan Mrs. Griffin am 18:34. Yna gwnaeth y Cynghorydd Perry alwadau pellach i Mrs. Griffin. Mae'n ymddangos felly, i'r Cynghorydd Perry gychwyn y cyswllt.

Gofynnodd y Cadeirydd beth fyddai'r disgwyliad arferol a beth ddylai fod wedi digwydd, ac a oedd dull amgen y dylid bod wedi'i gymryd. Dywedodd Mr. Hughes fod yna raddau lle roedd hynny'n fater i'r Pwyllgor ei benderfynu, ond y safbwynt yn yr adroddiad oedd bod 18:00 yn cael ei ystyried yn ddiwedd diwrnod gwaith ac roedd cyswllt ar ôl yr amser hwnnw o bosib yn drafferthus. Tynnodd wahaniaeth rhwng pobl a oedd yn gweithio mewn swydd hunangyflogedig a byddai'n derbyn galwadau ac e-bost trwy gydol y dydd a'r rhai sy'n gweithio mewn swydd gyflogedig gyda mwy o ddisgwyliad o weithio oriau swyddfa arferol. Derbyniodd Mr. Hughes y pwynt fod Mrs. Griffin yn cael ei chyflogi ar gontract tair awr a hanner yr wythnos a doedd dim yn ei chytundeb i nodi pryd yn union y byddai'r oriau hynny'n cael eu gweithio ac roedd peth o'i gwaith yn amlwg yn cynnwys gweithio gyda'r nos fel rhan o gyfarfodydd y Cyngor. Serch hynny, y safbwynt yn yr adroddiad oedd bod disgwyliad y byddai cyswllt yn cael ei wneud o fewn oriau gwaith arferol ac roedd modd cysylltu y tu allan i'r amseroedd hynny fod yn broblemus ac felly methiant i ddangos parch ac ystyriaeth a mater i'w benderfynu gan y Pwyllgor.

Roedd yr ail agwedd mewn perthynas â'r ymarfer meincnodi. Yn ystod yr ymchwiliad a gynhaliwyd mewn perthynas â'r gŵyn, roedd y Cynghorydd Perry wedi llunio

ymarfer meincnodi fel rhan o'i ymateb a ystyriai'r Ombwdsmon ei fod yn dystiolaeth o fethiant i ddangos parch at Mrs. Griffin. Gellid dod o hyd i'r ymarfer meincnodi ar dudalen 301 o'r bwn del cyhoeddedig o bapurau y dadleuodd Mr. Hughes ei fod yn fras ac yn hunan-wasanaethgar, gan nodi rhinweddau'r Cynghorydd Perry yn y golofn ar y chwith ac nad oedd gan Mrs. Griffin rinweddau o'r fath yn y golofn dde. Roedd peth o'r manylion yn eithaf difrifol nododd Mr. Hughes, gan gyfeirio at y 4ydd rhes o'r ymarfer a oedd yn nodi bod gan y Cynghorydd Perry y rhinwedd o fod yn gynhwysol a thryloyw wrth gyfathrebu a cheisio neu rannu cyngor gyda'r Aelodau, ond awgrymodd hefyd nad oedd hyn gan Mrs. Griffin. Yn rhes 5 awgrymodd y Cynghorydd Perry ei fod yn gydwybodol am fod yn ffeithiol gywir ac ystyriol o les eraill, ac nad oedd Mrs. Griffin. Nid oedd yn ymddangos bod unrhyw sail i'r honiadau hynny a oedd yn negyddol am y ffordd yr oedd Mrs. Griffin yn ymddwyn yn broffesiynol. Felly daeth yr Ombwdsmon i'r casgliad fod yr ymarfer meincnodi yn dangos methiant i ddangos parch ac ystyriaeth i Mrs. Griffin.

Y drydedd agwedd oedd mewn perthynas â'r ymddygiad a allai ddangos methiant i ddangos parch neu ystyriaeth a bod yn gyfystyr ag aflonyddu oedd yr awgrym bod y Cynghorydd Perry wedi ceisio cyfyngu ar Mrs. Griffin mewn rhai ffyrdd yn y ffordd y gwnaeth hi ymgymryd â'i rôl. Dywedodd Mr. Hughes fod gan y Pwyllgor y dystiolaeth ynglŷn â hynny ac y byddai'n rhaid iddo ddod i gasgliadau ei hun ynghylch a oedd hynny'n amharchus neu'n aflonyddu ai peidio. Ymddangosodd yn arbennig mewn perthynas â chyfranogiad Mrs. Griffin wrth baratoi cyflwyniadau mewn perthynas â materion cynllunio, gohebiaeth yn mynd allan o'r Cyngor yn enw'r Siarter yn hytrach na'r clerac ac o bosibl ymestyn i gymryd rhan mewn paratoi cofnodion, er enghraifft anghytundeb ynghylch cofnodion y cyfarfod ar 6 Gorffennaf ac a oedd cyflwyniad yn rhan o'r cyfarfod ffurfiol ai peidio.

Yn olaf, yr ymddygiad y cyfeirir ato fel methiant ystyriaeth posibl ac o bosibl aflonyddu oedd yr e-bost dyddiedig 5 Gorffennaf a oedd ar dudalen 88 o'r bwn del cyhoeddedig o bapurau ac a drafodwyd yn gynharach yn y trafodion. Dywedodd Mr. Hughes ei bod yn hawdd egluro pam yr anfonwyd yr e-bost hwnnw at Mrs. Griffin, fel y dywedodd yn ei thystiolaeth yn gynharach, ac yn teimlo ei fod yn 'ergyd ar draws blaen llong' a'i bod yn bwriadu ei rhoi ar rybudd ac i beidio â digio'r Cynghorydd Perry. Dywedodd Mr. Hughes fod yr e-bost hwnnw yn gallu cael ei ddehongli fel hyn ac y byddai'n rhaid i'r Pwyllgor ddod i'w gasgliad ei hun o ran pa ddehongliad i'w roi arno a'r cyd-destun y cafodd ei anfon ynddo.

Wrth gael ei gyfweld am y mater ym mis Mawrth, ac fel y dangosir ar Dudalennau 321 a 322 o'r bwn del cyhoeddedig o bapurau, gofynnwyd i'r Cynghorydd Perry a oedd yn ystyried bod yr e-bost yn rhybudd neu'n fwlio fel natur. Mewn ymateb, atebodd y Cynghorydd Perry nad oedd yn gwneud hynny, ei fod yn dryloyw ac yn rhy dryloyw mae'n debyg. Fodd bynnag, ni wnaeth gweddill ei ymateb ddelio â'r e-bost o gwbl. Tua gwaelod tudalen 322 ac ymlaen i dudalen 323 tynnwyd sylw'r Cynghorydd Perry yn ôl at yr e-bost a pham yr oedd wedi ei hanfon at Mrs. Griffin. Atebodd y Cynghorydd Perry "ei bod yn dilyn o'r ffaith ei bod wedi ymddiswyddo o gynghorau eraill, roedd hi wedi cael problemau mewn cynghorau eraill ac roedd hi'n sgwrs gyfeillgar ac roedd ganddi broblemau gyda chynghorau eraill ac wedi ymddiswyddo, er, ond doedd dim problem yn ein cyngor bryd hynny. Fodd bynnag, nid fy mod yn ymwybodol o unrhyw sut, felly, felly nid oedd unrhyw fygythiad, nid oes

rhybudd, ac mae'n dangos fy mod wedi bod yn dryloyw ac yn ymddiried ynddi. Mae fy ymddiriedaeth wedi ei cholli."

Ar dudalen 323 cafwyd ateb hir arall gan y Cynghorydd Perry nad oedd eto'n delio â'r e-bost na pham y cafodd ei anfon o gwbl. Cyflwynodd Mr. Hughes i'r Pwyllgor fod atebion y Cynghorydd Perry ar y mater hwnnw o leiaf yn amheus ac mewn gwirionedd yn anfoddhaol gan nad oedd anfon e-bost o'r fath fel rhan o sgwrs gyfeillgar yn gwneud synnwyr ac roedd yn fater i'r Pwyllgor fyfyrno arno.

Ystyriodd adroddiad yr Ombwdsmon honiad arall o dorri rheolau ynghylch rhyngweithiadau'r Cynghorydd Perry â'r cyn-Gynghorydd Sims, gyda rhywfaint o dystiolaeth bod y Cynghorydd Perry wedi cael problem gyda'r ffordd y deliodd Ms. Sims ag ef. Dangoswyd hyn yn yr ail drawsgrifiad cyfweiliad dyddiedig Awst 2023, fel y disgrifir ar dudalen 378 o'r bwndel cyhoeddedig o bapurau lle dywedodd y Cynghorydd Perry ei fod yn ei chael yn arbennig o anodd i Ms. Sims. Ar dudalen 379 dywedodd y Cynghorydd Perry "pan fyddaf yn ceisio datrys rhywbeth, rwy'n cael yr holl bl**dy cr*p hwn yn dod ataf. Mae'n ddrwg gen i ddefnyddio'r iaith honno ond edrych arni, mae'n annerbyniol. Rydw i wedi gwneud fy ngorau, ond does dim byd i'w ddweud y dylai'r Cadeirydd fynd allan a cheisio dod o hyd i'r stwff hwn, iawn, rwyf wedi, rwyf wedi mynd y tu hwnt i ddyletswydd Cadeirydd."

Ar gyfer tudalen gyfan 380 a'r rhan fwyaf o Dudalen 381, mae'r Cynghorydd Perry ar ei fwyaf animeiddiedig yn ystod y broses gyfweld ac awgrymodd y gallai'r Pwyllgor ddod i'r casgliad o'r adran honno bod Ms. Sims wedi ei gynnwysu. Eglurodd Mr. Hughes fod y cyfweiliad wedi digwydd amser maith ar ôl i'r ohebiaeth e-bost gysylltiedig honno ddigwydd. Y cyfan roedd Ms. Sims, meddai Mr. Hughes, yn ei wneud yn yr e-bost oedd gohebiaeth yn gofyn am gymodi cyfriflenni banc yn erbyn gwariant y Cyngor, ymarfer syml. Roedd yn amlwg nad oedd hynny'n digwydd, ac y dylai fod wedi bod yn digwydd, a ddangosir gan ddogfennau archwilio amrywiol o fewn y bwndel o bapurau.

Er enghraifft, roedd Tystysgrif Archwilio ac adroddiad gan Archwilydd Cyffredinol Cymru ar dudalen 186 o'r bwndel cyhoeddedig o bapurau yn ymwneud â Chyngor Cymuned Sain Nicolas a Tresimwn am y flwyddyn yn dod i ben ar 31 Mawrth, 2021, y flwyddyn cyn y digwyddiadau sy'n cael eu trafod yn y gwrandawriad. Roedd barn archwilio 'cymhwysedig', fodd bynnag mae'r adran Sail Cymhwysedd yn nodi "Ni allaf ddod i'r casgliad a yw'r datganiad cyfrifeg wedi'i baratoi'n iawn ai peidio ac a yw'n cyflwyno derbynebaw a thaliadau'r Cyngor am y flwyddyn yn iawn ai peidio." ac "ni wnaeth y Cyngor gadw cofnodion cyfrifyddu priodol yn ystod y flwyddyn." Daeth y Datganiad i'r casgliad hefyd nad oedd y Cyngor wedi cyflawni ei rwymedigaethau statudol i weithredu system ddigonol ac effeithiol o reolaeth fewnol fel sy'n ofynnol gan Reoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014 ac nad oedd yn cyfrifo ei ofyniad cyllidebol yn unol â Deddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992.

Dywedodd y Cadeirydd fod cymhwyster wedi ei roi ond gofynnodd ble roedd y cymhwyster. Esboniodd Mr. Harwood y byddai'r Archwilydd Cyffredinol yn cyflwyno barn naill ai wedi pasio, cymhwyso neu fethu. Cyfeiriodd y Cadeirydd at y farn 'gymhwysedig' a oedd yn nodi nad oes unrhyw faterion wedi dod i'w sylw gan roi achos pryder nad oedd y wybodaeth a adroddwyd yn y Datganiad Blyneddol wedi ei pharatoi mewn unrhyw ffordd berthnasol, yn unol ag arferion priodol neu nad oedd

deddfwriaeth a gofynion rheoleiddio perthnasol wedi'u bodloni. Dywedodd Mr. Harwood fod barn yr Archwilydd wedi'i nodi fel un 'cymwysedig', yn hytrach na phasio neu fethu. Roedd y sylwedd wedi'i gynnwys yn y Sail Cymhwysedd. Nid oedd unrhyw awgrym yn unrhyw un o'r dogfennau fod y Cyngorydd Perry wedi elwa'n ariannol mewn unrhyw ffordd, dim ond nad oedd y Cyngor yn cydymffurfio â'i rwymedigaethau statudol mewn perthynas â chynnal ei ddogfennaeth ariannol a'i gyfrifon.

Roedd tudalen 187 o'r bwndel papurau cyhoeddedig yn cynnwys y Dystysgrif Archwilio ar gyfer y flwyddyn ganlynol, sef y flwyddyn berthnasol yn ymwneud â'r gwrandawriad. I bob pwrpas, rhoddwyd cymhwyster tebyg ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth, 2020 gyda Barn Archwilio cymwysedig a'r un Sail Cymhwysedd â'r flwyddyn flaenorol.

Yna, cyfeiriodd Mr. Harwood at y datganiadau cyrifeg a restrir o Dudalen 180 i dudalen 181 y bwndel cyhoeddedig o bapurau a oedd yn ddatganiad llywodraethu blynyddol yn dangos a oedd Cyngor yn cydymffurfio â'i oblygiadau llywodraethu. Ar dudalen 181, mae nifer o'r materion wedi'u marcio 'na', gan gynnwys:-

- Mae gennym drefniadau ar waith ar gyfer rheolaeth ariannol effeithiol yn ystod y flwyddyn, a pharatoi a chymeradwyo'r datganiadau cyfrifyddu.
- Rydym wedi cynnal system rheoli mewnol ddigonol, gan gynnwys mesurau a ddyluniwyd i atal a chanfod twyll a llygredd, ac adolygu effeithiolrwydd hynny.
- Rydym wedi cymryd pob cam rhesymol i roi sicrwydd i ni ein hunain nad oes materion gwirioneddol na phosibl o ddiffyg cydymffurfiaeth â deddfau, rheoliadau a chodau ymarfer a allai gael effaith ariannol sylweddol ar allu'r Cyngor/Bwrdd/Pwyllgor i gynnal ei fusnes neu ar ei gyllid.
- Rydym wedi rhoi cyfle priodol i arfer hawliau etholwyr yn unol â gofynion Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014.
- Rydym wedi cynnal asesiad o'r risgiau sy'n wynebu'r Cyngor/Bwrdd/Pwyllgor a chymryd camau priodol i reoli'r risgiau hynny, gan gynnwys cyflwyno rheolaethau mewnol a/neu yswiriant allanol yn ôl y gofyn.
- Rydym wedi cymryd camau priodol ynglyn â'r holl faterion a godwyd mewn adroddiadau blaenorol gan archwilio mewnol ac allanol.

Felly nid oedd y Cyngor, fel rhan o'r archwiliad mewnol, yn gallu rhoi sicrwydd bod y rhwymedigaethau statudol wedi cael eu cydymffurfio.

Mewn archwiliad mewnol ar gyfer y flwyddyn berthnasol fel y dangosir ar Dudalen 184 o'r bwndel cyhoeddedig o bapurau, roedd arferion cyfrifo diffygiol pellach gyda nifer o'r materion a nodwyd 'na', gan gynnwys:-

- Mae llyfrau priodol o gyfrifon wedi'u cadw'n briodol drwy gydol y flwyddyn.
- Mae rheoliadau ariannol wedi'u bodloni, cafodd taliadau eu cefnogi gan anfonebau, cymeradwywyd gwariant a chyfrifwyd TAW yn briodol.
- Asesodd y corff y risgiau sylweddol i gyflawni ei amcanion ac adolygu digonolrwydd trefniadau i reoli'r rhain.
- Roedd y gofyniad praesept / ardoll / galw adnoddau blynyddol yn deillio o broses gyllidebol ddigonol, monitro cynnydd yn erbyn y gyllideb yn rheolaidd, ac roedd cronfeydd wrth gefn yn briodol.

Roedd eitemau 9 a 10 ar frig tudalen 185 wedi'u marcio 'na' o ran:-

- cysoniadau cyfrif banc cyfnodol a diwedd blwyddyn wedi eu gwneud yn briodol, a dywedodd Mr. Harwood mai union gŵyn Ms. Sims oedd hynny.
- Paratowyd datganiadau cyfrifyddu a baratowyd yn ystod y flwyddyn ar y sail gyfrifyddu gywir (derbynebaw a thaliadau/incwm a gwariant), y cytunwyd arnynt gyda'r llwybr archwilio digonol o gofnodion sylfaenol, a lle bo'n briodol, dyledwyr a chredydwyr a gofnodir yn iawn.

Dywedodd Mr. Harwood fod y materion yr oedd Ms. Sims wedi bod yn cwyno amdanynt yn y flwyddyn berthnasol, yn rhai dilys.

Roedd archwiliad mewnol ar gyfer y flwyddyn ddilynol a oedd yn llai perthnasol i'r mater a oedd yn cael ei ystyried yn y gwrandawriad, a ddangosir ar Dudalen 237 o'r bwndel cyhoeddedig o bapurau a oedd yn ei gwneud yn glir bod gwelliant wedi bod ond bod problem barhaus gyda rheoli arian parod.

Yna aeth Mr. Hughes ymlaen i drafod yr e-byst a ddechreuodd ar dudalen 233 o'r bwndel cyhoeddedig o bapurau a ddechreuodd gydag e-bost gan y Cynghorydd Perry at holl Gynghorwyr Cymuned Sain Nicolas a Tresimwn dyddiedig 15 Tachwedd ynghylch costau sy'n gysylltiedig â chadw cofeb ryfel yn y ward. Dechreuodd yr ymateb gan Ms. Sims ar dudalen 232 a dywedodd fod y Cynghorydd Perry yn cynnig y pethau anghywir mewn costau yn gysylltiedig ag adnewyddu dwy gofeb a oedd yn faterion difrifol ond roedd materion mwy dybryd o ystyried nad oedd trefn ar y cyllid ehangach. Nododd Ms. Sims yn benodol fod "angen i holl aelodau'r cyngor cymuned weld pob cyfriflen banc a chyfrif cymeradwy cyn cael eu cyflwyno i archwiliad mewnol sy'n amlwg yn anfon at archwiliad allanol - Hyd yn hyn nid ydych wedi cynhyrchu dim o hyn i unrhyw un ohonom ac wedi cyflwyno darlun ariannol clir o'r Cyngor".

Ymateb e-bost y Cynghorydd Perry lai na dwy awr yn ddiweddarach ar Dudalennau 231 a 232 o'r bwndel papurau cyhoeddedig oedd ei fod wedi dechrau llunio ffeil ar gyfer yr archwiliad am 17:00 y diwrnod cynt ac erbyn 03:00 y bore hwnnw wedi mynd drwy'r rhan fwyaf o'r gwaith a byddai angen rhoi gwybodaeth ar daenlen. Dywedodd hefyd fod y Cyngor Cymuned wedi dechrau proses gyllidebu a chanolbwyntio ar y costau sy'n gysylltiedig â chofebion rhyfel fel Cyngor ar gyfer dau bentref.

Dywedodd y Cynghorydd Perry hefyd bod "y gwaith sydd ei angen ar gyllid y CC yn cael ei wneud ar hyn o bryd. Mae'n dasg hir, yn amlwg yn ddi-ddiolch... Yn bendant yn ddi-ddiolch. Ar hyn o bryd, mae'r ffeil yn anorffenedig. Rwy'n cael fy arwain gan ein Harchwilydd Mewnol. Mae ein Harchwilydd Mewnol hefyd wedi dweud bod angen pwyllgor cynllunio... Mae'r broses gyllidebu yn waith hanfodol y mae angen ei wneud ym mis Rhagfyr... Felly mae yna frys i ryddhau amser yn ein cyfarfod ym mis Rhagfyr. Rwy'n disgwyl i'r ymgynghoriad ar yr ysgol gyrraedd yn ystod yr wythnos nesaf, a fydd yn don arall o waith, yn fy nharo i yn bennaf."

Ni chafwyd ymateb i'r cais am y cyfriflenni banc.

Ymatebodd Sian Clarke i'r e-bost hwnnw, a ddangosir ar dudalen 231 o'r bwndel cyhoeddedig o bapurau, ac yna gan Ms. Sims a ddywedodd "Cronfeydd cymunedol a chyhoeddus yw hyn a fy nealltwriaeth i yw na allwn ddefnyddio arian praesept ar gyfer camau cyfreithiol / adolygiad barnwrol ac y byddem am wybod pa reoleiddio ariannol yr ydym yn ei ddehongli i wneud hyn. Sut y gallwn gael cysoniadau banc fel y nodir yn eich agenda os nad oes cyfriflenni banc? Mae'n rhaid ein bod wedi treulio'r 18 mis diwethaf a dylem fod wedi goruchwyllo hyn - rydym wedi talu ffioedd cyfreithiol felly mae'n rhaid bod cyfrif banc a chyfriflenni."

Dywedodd y Cadeirydd nad oedd y Pwyllgor yno i ystyried gweithredoedd y Cyngor. Cytunodd Mr. Hughes a dywedodd fod gofyn i'r Pwyllgor ganfod a oedd y Cynghorydd Perry yn torri'r Cod, ac a fyddai wedi dwyn anfri arno ei hunan ac ar ei swydd neu ei awdurdod drwy gadw cyfriflenni banc yn ôl a gwrthsefyll cysoniadau banc. Roedd yr Ombwdsmon wedi dod i'r farn bod hynny wedi'i sefydlu ac wedi arwain at ganfyddiad yr Ombwdsmon o dorri paragraff 6(1)(a) o God y Cyngor. Trwy wrthsefyll datgelu cyfriflenni banc ac felly ei gwneud yn amhosib cynnal cysoni cyfriflenni banc y gellid ei ddehongli o bosibl fel dwyn anfri ar y swydd.

Cyfeiriodd Mr. Hughes hefyd at yr e-bost ar waelod Tudalen 230 o'r bwndel cyhoeddedig o bapurau gan Ms. Sims am 17:00 ar 17 Tachwedd a gyfeiriodd unwaith eto at gyfriflenni banc. Mae'r Cynghorydd Moss yn ymateb am 20:45 yr un diwrnod, gan ddweud ei fod yntau hefyd yn ymddangos fel pe bai eisiau'r un cysoni a oedd yn cael ei drafod.

Ar 17 Tachwedd am 10:46 cafwyd e-bost hir gan y Cynghorydd Perry a ddangoswyd ar dudalen 228 o'r bwndel cyhoeddedig o bapurau lle eglurodd fod gan Archwilydd Mewnol fynediad at yr holl wybodaeth ariannol, bod DCK Accounting Solutions yn cael eu cyflogi (yn lle cler) a oedd â mynediad llawn at gyfriflenni banc a derbynebaw ac a oedd wedi cael eu cyflogi fel nad oedd disgwyl i gynghorwyr fod â'r lefel o wybodaeth na sgiliau fel yr arbenigwyr hynny.

Eglurodd y Cynghorydd Perry o ran yr archwiliad mewnol i baratoi ar gyfer yr archwiliad allanol y canlynol:-

- Does dim cysoni banc wedi digwydd - mae hyn yn "fethiant". Bydd yr esboniad rhesymol iawn o beidio â chael cyfriflenni banc yn egluro hyn. Mae sawl mis lle na wnaed unrhyw daliadau oherwydd materion bancio.

Ymatebodd Ms. Sims am 23:02 ar yr un diwrnod yn gofyn a oedd gan DCK gyfriflenni banc, pam na ellid eu cynhyrchu ar gyfer y cyfarfod canlynol ar gyfer tryloywder. Parhaodd mwy o drafod ar gyfriflenni banc mewn e-byst pellach. Roedd e-bost y Cynghorydd Perry o 18 Tachwedd am 11:01 yn dangos peth dicter, gan ddweud nad oedd cyfriflenni banc erioed wedi eu dosbarthu i'r Aelodau yn y chwe blynedd y bu'n Aelod o'r Cyngor. Mae'r paragraff olaf ond un yn nodi:-

- "A gaf i AILADRODD, AILADRODD, AILADRODD, AILADRODD, AILADRODD, nad oes cysoni banc wedi bod oherwydd nad ydym wedi cael mynediad i'n cyfrif banc, dim mynediad at gyfriflenni banc. Mae'n amhosibl gwneud cysoni banc heb gyfriflenni banc. Pam na allwch chi ddeall hyn?????"

O'r herwydd, dadleuodd Mr. Hughes fod safbwynt y Cynghorydd Perry yn dal i fod nad oedd unrhyw gyfriflenni banc y gellid eu darparu. Mae'r e-byst yn parhau drwodd i Dudalen 221 ac roedd yn deg dweud bod naws o ddieter ar y ddwy ochr.

Dywedodd Mr. Hughes fod yr ymdrech nad oedd y cyfriflenni banc yn bodoli yn cael ei gynnal gan y Cynghorydd Perry yn y cyfweiliad. Ar dudalen 377 o'r bwndel papurau a gyhoeddwyd, gofynnwyd i'r Cynghorydd Perry am yr e-byst blaenorol ynglŷn â chyfriflenni banc na chawsant eu dosbarthu i'r Aelodau erioed. Atebodd "roedd hynny ar gyfer y Swyddog Cyllid Cyfrifol ac ar y pryd DCK Accountancy oedd wrth y llyw. Beth wyf am ddweud yw nad wyf yn credu bod cyfriflenni banc mewn gwirionedd" a oedd yn anghyson â gwybodaeth ar Dudalen 469 o'r bwndel cyhoeddedig o bapurau a oedd yn cynnwys e-bost o'r flwyddyn flaenorol ar 26 Chwefror, 2021 pan oedd y Cynghorydd Perry wedi e-bostio cyfriflenni banc i DCK Accounting Solutions. Dangosodd y rhestr o atodiadau gyfriflenni banc ar gyfer y flwyddyn 2020 gyfan a mis Ionawr 2021.

Roedd tudalen 467 o'r bwndel papurau cyhoeddedig yn cynnwys cyfnewid e-byst tebyg dyddiedig 4 Awst 2021, gan y Cynghorydd Perry i DCK a oedd yn cynnwys 7 dogfen PDF a rannwyd trwy OneDrive a nododd testun yr e-bost "Cyflwynodd y postmon y cyfriflenni banc wrth i mi ysgrifennu fy e-bost cynharach! Mae sganiau'n cael eu lanlwytho a'u cysylltu â'r e-bost hwn." Gofynnwyd am y cyfriflenni er mwyn cwblhau'r cyfrifon yn ddi-oed a derbyn cydnabyddiaeth ar 10 Awst, 2021.

Felly, fel ym mis Tachwedd 2021 pan oedd y Cynghorydd Perry yn gwrthod cynhyrchu cyfriflenni banc, roeddent ganddo ef ac roedd wedi eu rhoi i DCK ar gyfer y flwyddyn honno a'r flwyddyn flaenorol. Casgliad yr Ombwdsmon oedd bod methiant i fod yn dryloyw dan yr amgylchiadau hynny a drwy beidio â rhannu gwybodaeth ag aelodau eraill o'i Gyngor Cymuned felly, roedd yn gallu dwyn anfri ar ei swydd ac roedd yn herio dwy o'r egwyddorion sylfaenol yn y Cod, sef bod yn dryloyw a bod yn agored.

Ar ddiwedd ei gyflwyniad, gofynnodd y Cadeirydd a oedd gan Aelodau'r Pwyllgor unrhyw gwestiynau i Mr. Hughes, heb i unrhyw gwestiynau gael eu gofyn, gofynnodd wedyn y Cadeirydd i Mr. Harwood gyflwyno ei achos wedi hynny.

Dechreuodd Mr Harwood gydag ychydig o bwyntiau cyd-destun cyn symud ymlaen i'r honiadau penodol. Roedd y Cynghorydd Perry wedi bod yn Gadeirydd Cyngor Cymuned Sain Nicolas a Thresimwn ers mis Gorffennaf 2020, ar ôl bod yn Gynghorydd ers 2016. Fel Cadeirydd, roedd wedi etifeddu amrywiaeth o broblemau ariannol. Roedd hefyd yn bwysig cofio bod y wlad yn teimlo effaith Covid yn 2021 a gafodd effaith ar arferion gwaith pobl.

Dywedodd Mr. Harwood y gofynnwyd a oedd yr hyn oedd yn cael ei honni gyfystyr â thorri'r Cod Ymddygiad. Nid oedd y gwrandawriad yn ymwneud ag a oedd y Cyngor Cymuned yn cael ei reoli'n iawn, a oedd y cyfrifon yn gymwys, a oedd y trefniadau llywodraethu cystal ag y gallent fod wedi bod neu a oedd diffygion ganddynt. Roedd y Cod Ymddygiad yn ymwneud â Chynghorwyr unigol mewn trefn a oedd yn anhygoel o feichus ar y Cynghorwyr hynny ac a allai arwain at waharddiad neu anghymhwysu a gallent golli eu rôl yn y broses ddemocrataidd. Roedd y Cod yn

ymwneud â chadw Llywodraeth Leol yn glynu wrth y rheolau ac yn ymwneud ag ymddygiad Cynghorwyr fel Cynghorwyr yn hytrach na llywodraethu Awdurdodau yn gyffredinol a sut roeddent yn cael eu rheoli.

Gwnaed cwyn, yn wreiddiol ym mis Medi 2021, gydag adroddiad yr Ombwdsmon dilynol ym mis Chwefror 2024. Roedd dros ddwy flynedd a hanner wedi mynd heibio dros yr amser hwnnw a oedd wedi bod yn faich ar y Cyngorydd Perry yn ystod y cyfnod hwnnw ac wedi bod yn broses a oedd yn feichus i ymateb iddi fel y gellid ei gweld o'r ddogfennaeth swmpus oedd yn gysylltiedig â'r gwrandawriad. Roedd y broses yn feichus yn gyfreithiol ac yn ei gwneud yn ofynnol i'r Cyngorydd Perry benderfynu sut i gael ei gynrychioli gyda'r Ombwdsmon hefyd yn cael ei gynrychioli yn y gwrandawriad gan Gwnsel. Dyluniwyd y broses i sicrhau bod ymddygiad y Cyngorydd yn briodol ond ni chynlluniwyd fel proses i blismona pethau a allai fod wedi'u gwneud yn wahanol mewn modd llawdrwm.

Roedd Atodiad 9 o'r bwndel cyhoeddedig o bapurau'n cynnwys dyfyniadau o ganllawiau'r Ombwdsmon, yn enwedig delio â chwestiynau o ran parch a bwlio gyda nifer o enghreifftiau. Roedd rhai o'r enghreifftiau hynny o sefyllfaoedd lle na ddaethpwyd o hyd i unrhyw dorri'r Cod. Ni ddaeth y sefyllfa yn y gwrandawriad presennol, hyd yn oed yn cymryd honiadau'r Ombwdsmon ar eu huchaf, yn agos at y pryderon posibl yn yr achos hwnnw lle nad oedd toriad yn y canllawiau. Gosododd achos yr Ombwdsmon far ar gyfer ymddygiad a oedd mor isel nes iddo ddod yn ormesol i'r Aelodau. Bu'n rhaid i'r Ombwdsmon ddangos ei achos ar yr honiadau oedd yn yr adroddiad a'r honiadau a gyflwynwyd gan Mr. Hughes yn ei gyflwyniadau agoriadol a therfynol.

Trodd Mr. Harwood at y materion ym mharagraff 4 y Cod Ymddygiad ynghylch parch a bwlio a'r materion yn ymwneud â Mrs. Griffin. Yn gyntaf, o ran y cwestiwn ynglŷn â rôl y clerc, bu anghydfod ynghylch rheolaeth a chyfrifoldebau nad oedd wedi'u mynegi ar y pryd. Y Cyngor oedd y Cynghorwyr, ac roedd hawl ganddynt i ysgrifennu gohebiaeth ar ran y Cyngor i weithredu penderfyniadau. Gellid gweld yn y cofnodion bod rhaid i Gynghorwyr gymryd camau penodol, er enghraifft ar dudalen 127 o'r bwndel cyhoeddedig o bapurau a oedd yn cynnwys cofnodion cyfarfod a gynhaliwyd ar 10 Mai 2021:

- Trafododd Eitem 16 (c) broblem ynghylch camfeydd, a chytunwyd y byddai'r Cynghorwyr Brown a Cockrell yn gweithio ar restr, map a ffotograffau o gamfeydd gyda graddfa o anhawster hygrychedd.
- Trafododd eitem 17(a) fod y Cyngorydd Perry wedi cytuno i siarad â Mr. Paul Egan yn Un Llais Cymru i wneud trefniadau angenrheidiol ynghylch adolygu a chyflogi clerc newydd i'r Cyngor.
- Roedd eitem 17(b) yn cyfeirio at gynnal diffibriliwr ac y byddai'r Cyngorydd Cockrell yn siarad â'r Eglwys i drafod y posibilrwydd o symud y diffibriliwr i safle'r eglwys.

Dywedodd Mr. Harwood fod Cyngor Cymuned Sain Nicolas a Thresimwn yn Gyngor Cymuned bach gydag incwm bach a bod cynghorwyr unigol yn gwneud pethau ar ran y gymuned. Felly, roedd gan y Cyngorydd Perry hawl i ysgrifennu llythyrau i nodi sefyllfa'r Cyngor ar faterion cynllunio ac ymgynghoriadau, ac os nad oedd

hynny'n adlewyrchu safbwynt y Cyngor, gallai cynghorwyr unigol gywiro hynny, fel y byddai pe bai'r clerc wedi ysgrifennu'r llythyr.

Roedd Mr. Hughes wedi cyfeirio yn ei gyflwyniadau bod anghytuno wedi bod ynghylch cofnodion, ond nid oedd y Cod Ymddygiad yno i blismona materion o'r fath. Nid oedd unrhyw sail dros ddod i'r casgliad bod unrhyw beth yr oedd y Cyngorydd Perry wedi'i wneud heb awdurdod ac ni chynhwyswyd unrhyw lythyrau o'r fath y cyfeiriwyd atynt gan Mrs. Griffin yn y cyflwyniadau.

Pe bai'r Cyngorydd Perry wedi ymgymryd â materion na ddylai fod wedi'u gwneud, roedd hynny'n dal i fod yn fater o ran a oedd y Cyngor Cymuned yn cael ei lywodraethu'n briodol ac i Gynghorwyr benderfynu sut y dylid bwrw ymlaen â materion ac nad oedd yn dangos diffyg parch at unrhyw unigolyn nac yn tanseilio safle neu hunan-werth unrhyw un, dim ond anghydfod ynghylch rhedeg y Cyngor.

Yna, cyfeiriodd Mr. Harwood at yr e-bost dyddiedig 5 Gorffennaf a oedd yn rhan o drafodaeth a sgwrs barhaus. Derbyniwyd gan Mrs. Griffin fod yr hyn a anfonwyd yn yr e-bost at Un Llais Cymru gan y cyn-glerc yn amhriodol gan nad gwaith clerc oedd rhoi mesurau ar waith i reoli Cynghorwyr neu eu hatal rhag sicrhau bod eu llais yn cael ei glywed. Roedd y Cyngorydd Perry wedi bod yn cyfeirio at faterion oedd wedi digwydd o'r blaen ac nid oedd yn mynd i gael ei dawelu gan yr hyn oedd wedi digwydd y tro hwnnw, heb unrhyw fygythiad wedi'i gyfeirio at unrhyw berson. Roedd am sicrhau bod ei lais yn cael ei glywed yn ei rôl fel cynrychioli'r cyhoedd. Nid oedd, ac ni ddylai fod wedi cael ei ddehongli fel bygythiad ac ni soniwyd amdano o gwbl yng nghwyn gwreiddiol Mrs. Griffin. Pe bai Mrs. Griffin wedi meddwl ei bod wedi cael ei bygwth byddai hynny wedi bod yn fater mwy difrifol na galwad ffôn gyda'r nos neu anghydfod llywodraethu ynghylch gohebiaeth. Ymateb Mrs. Griffin yn y gwrandawriad oedd nad oedd hi'n gwybod pam ei bod wedi cael yr e-bost ac erbyn hyn dair blynedd ar ôl y digwyddiad ni fyddai unrhyw awgrym ei fod yn 'ergyd ar draws blaen llong' yn cyfeirio at unrhyw achos o dorri'r Cod Ymddygiad o hyd. Roedd Mrs. Griffin eisoes wedi nodi ei bwriad i adael ac wedi cael ei chanmol gan y Cyngorydd Perry fel y disgrifiwyd yn y trawsgrifiad o gyfarfod 19 Gorffennaf yn y bwndel ychwanegol o bapurau. I gloi, dywedodd Mr. Harwood nad oedd unrhyw beth i'w ystyried fel rhan o'r e-bost o 5 Gorffennaf.

Wrth gyfeirio at yr ymarfer meincnodi, dywedodd Mr. Harwood fod hynny'n rhan o ymateb y Cyngorydd Perry i'r honiadau a wnaed yn ei erbyn. Mae tabl tudalen 301 o'r bwndel cyhoeddedig o bapurau'n nodi priodoleddau yr oedd y Cyngorydd Perry yn teimlo ei fod yn cwrdd ond gadawyd y cofnodion ar gyfer Mrs. Griffin yn wag, heb unrhyw groesau na sylwadau wedi'u cynnwys. Safbwynt yr Ombwdsmon oedd na allai Cyngorydd oedd yn wynebu ymchwiliad fod yn feirniadol o'r rhai oedd wedi gwneud honiadau yn eu herbyn. Soniodd y gwrthwynebiad a ail-ddrafftwyd gan Mrs. Griffin am ddiffyg parch llwyr gan y Cyngorydd Perry, ei fethiant i gynnal budd gorau i'r etholwyr a'r gymuned wrth galon ac roedd yn ymddangos fel pe bai'n benderfynol o ddilyn ei hunan-ddiddordebau ei hun. Roedd y rheini yn honiadau difrifol ac yn llawer mwy beirniadol o'r Cyngorydd Perry nag yr oedd yr ymarfer meincnodi wedi bod o ran Mrs. Griffin yr oedd yr Ombwdsmon wedi ceisio ei dadlau. Nid oedd yr ymarfer, o ran y Cod, yn doriad ond amddiffyniad o'r honiadau oedd wedi eu gwneud yn eu herbyn. Nid oedd Mrs. Griffin yn ymwybodol o'r diffyg parch

ymddangosiadol iddi nes iddi ddarllen y bwndel cyhoeddedig o bapurau o fewn yr wythnos ddiwethaf.

Trodd Mr. Harwood at y mater yn ymwneud â'r amseroedd cyswllt a godwyd gan Mrs. Griffin. Aeth adroddiad yr Ombwdsmon ymlaen ar sail gwbl ffug bod amser torri i ffwrdd ar gyfer cyfathrebu â chlercod . Dywedodd Mrs. Griffin nad oedd hi erioed wedi awgrymu bod adegau na fyddai'n derbyn galwadau ar fusnes y Cyngor Cymuned ar ôl amser penodol nac yn delio â materion ar benwythnos. Wrth gwrs, byddai adegau pan na fyddai wedi bod yn gyfleus i gymryd galwad, ond nid oedd unrhyw bwyntiau terfyn cytunedig, gan dderbyn felly y byddai cyfathrebiadau ar wahanol adegau. O'r herwydd, roedd rhagdybiaeth adroddiad yr Ombwdsmon bod oriau gwaith arferol lle na ddylid fod wedi cysylltu â Mrs. Griffin y tu allan iddynt yn anghywir ac nad oedd ganddi sail ffeithiol y tu ôl iddo.

Cynhaliodd y Cyngor Cymuned gyfarfodydd gyda'r nos fel y byddai'r rhan fwyaf yn ei wneud. Roedd Mrs. Griffin yn rheoli sawl Cyngor ar y sail honno ac roedd yn ymgysylltu'n helaeth mewn cyfathrebu â'r Cynghorydd Perry gyda'r nos ac ar benwythnosau. Roedd galwadau ffôn, rhai ohonynt wedi cael eu cychwyn gan Mrs. Griffin, a llawer o negeseuon e-bost, testun a sgysiau WhatsApp, lle roedd opsiwn i edrych ar neges fel y cyrhaeddodd hyd yn oed pe bai dewis yn cael ei wneud i beidio â gweithredu arno. Roedd Mrs. Griffin wedi dweud nad oedd hi'n poeni am gymryd galwadau gyda'r nos ac awgrymodd y gallai fod wedi bod yn lletchwith i rywun arall yn y sefyllfa honno. Roedd honiad gan yr Ombwdsmon bod toriad y Cod Ymddygiad gan gynghorydd wedi digwydd a oedd wedi gwneud galwadau a dderbyniwyd neu a gychwynwyd gan y clerck pan nad oedd oriau gwaith penodol wedi eu cytuno, ac felly methiant yn achos yr Ombwdsmon i gydnabod realiti llywodraeth leol yn y cyd-destun hwn. Roedd Mr. Hughes wedi ceisio gwahaniaethu rhwng pobl oedd yn gyflogedig ac yn hunangyflogedig ynghylch pryd y byddent yn derbyn galwadau ffôn. Roedd Cynghorwyr Cymuned yn aml yn wirfoddolwyr ac roedd ganddynt swyddi dydd eu hunain a byddent yn ffitio mewn gwaith cymunedol gyda'r nos. Roedd yn ffordd o fyw a oedd yn cynnwys ymgysylltu â'r cyhoedd, Cynghorwyr eraill a'r cyhoedd a byddai pob un yn ymgysylltu pan oedd yn gyfleus iddyn nhw.

Roedd y cyfnod yn cael ei ystyried yn ystod y pandemig pan oedd dyddiau pobl yn dra gwahanol yn ystod y cyfnod clo neu pan oedd cyfyngiadau wedi'u gosod, ac o'r herwydd roedd pobl yn gweithio oriau gwahanol i oriau gwaith blaenorol, ond nid oedd hynny'n gyfystyr â diffyg parch at rywun i ffonio rhywun neu gymryd rhan mewn cyfathrebu lle nad oedd trefniant i beidio â chyfathrebu yn ystod adegau penodol o'r dydd ac ni chodwyd hyn yng nghwyn wreiddiol Mrs. Griffin.

Yna trodd Mr. Harwood at yr honiad terfynol ynghylch dogfennau ariannol, gan ddadlau bod dau gamargraff yn y ffordd yr oedd yr Ombwdsmon wedi rhoi eu safbwynt.

Yn gyntaf, nid oedd y mater dan sylw yn ymwneud â llywodraethu ariannol y Cyngor Cymuned ac a wnaed hynny'n dda ac yn effeithiol. Roedd y Cynghorydd Perry wedi dod yn Gadeirydd ym mis Gorffennaf 2020 ac wedi etifeddu sefyllfa nad oedd yn amlwg wedi ei gweinyddu'n dda o'r blaen. Yn dilyn hynny, roedd ganddo broblemau

yn ceisio datrys y materion hynny ac roedd ganddo gyfrifon cymwys yn hytrach na methiannau. Nid oedd dim o hynny yn fater Cod Ymddygiad.

Roedd yr ail gamargraff yn achos yr Ombwdsmon yn ymwneud â datgelu cyfriflenni a deunyddiau banc. Yr hyn na wnaed yn glir yn adroddiad yr Ombwdsmon bod yr hyn oedd yn cael ei gwyno amdano wedi digwydd dros gyfnod o 30 awr, nid mater o fisoedd, gyda Ms. Sims yn gofyn am lunio dogfennaeth ar unwaith ar gyfer cyfarfod y diwrnod canlynol. Yr hyn a oedd yn amlwg oedd bod y Cynghorydd Perry bryd hynny yn ceisio trefnu cyllid y Cyngor, gan egluro ar dudalen 231 o'r bwndel cyhoeddedig o bapurau ei fod wedi dechrau llunio ffeil ar gyfer yr archwiliad am 17:00 y diwrnod cynt ac roedd wedi mynd drwy'r rhan fwyaf o'r gwaith erbyn 03:00. Yna eglurodd pam roedd problemau ac anawsterau wrth gael gafael ar ddeunydd. Wrth geisio gwneud y gwaith hwnnw a pharatoi ar gyfer y cyfarfod, cynhaliwyd y cyfnewid e-bost gyda Ms. Sims yn gofyn am amrywiaeth o ddogfennau a gwneud nifer o feirniadaethau fel rhan o'r drafodaeth, gydag e-byst hir yn cael eu hanfon gan y ddau barti. Felly nid oedd yn syndod o gwbl bod materion yn llawn pryderon ar bob ochr.

Roedd y cyfnewid hwnnw'n ymwneud â chynhyrchu deunydd ar gais byr am gyfarfod yr oedd Ms. Sims yn gallu bod yn bresennol, ac roedd hyn iddi benderfynu wrth benderfynu ar ei dyddiadur. Nid oedd wedi helpu'r ddadl i fod yn mynnu deunydd cyn y cyfarfod pan nad oedd hi'n mynd i fod yn bresennol ei hun. Dangoswyd yn y cofnodion bod Archwilio Mewnol wedi gallu gwneud eu gwaith a'u hadroddiad ac i'r Archwilydd Cyffredinol gyhoeddi eu tystysgrif. Roedd materion yn cael sylw ac nid oedd yn sefyllfa lle roedd dal deunydd yn ôl, ond anghydfod ymhlith Cynghorwyr ynglŷn â chynhyrchu gwybodaeth ar gyfer y diwrnod canlynol. Nid oedd dim yno yn dwyn anfri ar y Cyngor neu Gynghorwyr unigol.

Gan droi at sut y digwyddodd y broses, dywedodd Mr. Harwood nad oedd y gŵyn gychwynnol i'r Ombwdsmon gan Mrs. Griffin, fel Clerc profiadol, wedi nodi unrhyw achosion o dorri'r Cod Ymddygiad, ar ôl cael ei wrthod i ddechrau gan yr Ombwdsmon. Roedd ail gŵyn Mrs. Griffin ychydig fisoedd yn ddiweddarach yn cynnwys amrywiaeth o honiadau a chyfeiriadau newydd at y Cod. Rydym yn gwybod nawr, nad oeddem wedi gwybod o'r blaen, fod y Swyddog Monitro blaenorol nid yn unig wedi awgrymu mynd i'r Ombwdsmon ond ei fod wedi edrych ar y gŵyn wreiddiol. Roedd yr Ombwdsmon wedi gwrthod y gŵyn wreiddiol honno, ond ni welwyd yr ohebiaeth honno. Gwnaed y gŵyn ddiwygiedig yn dilyn cyfarfod rhwng Mrs. Griffin a'r Swyddog Monitro.

Mae pwerau'r Ombwdsmon o dan Adran 69 i ymchwilio i'r achos a ddaeth i'w sylw o ganlyniad i ymchwiliad. Doedd hynny ddim yn fecanwaith i gwyno gael ei wneud yn erbyn Cynghorydd, yna galluogi'r Ombwdsmon i gynnal ymchwiliad rhydd i geisio dod o hyd i unrhyw gŵyn arall yn erbyn y Cynghorydd hwnnw. Roedd yn ymddangos bod yr Ombwdsmon wedi chwilio am bartïon eraill i ddod o hyd i rywbeth i gwyno amdano ymhlith y partïon hynny. Nid oedd y materion yr oedd Ms. Sims wedi cwyno amdanynt ym mis Tachwedd 2021 yn rhan o gŵyn Mrs. Griffin o gwbl. Roedd Mrs. Griffin wedi gadael y Cyngor Cymuned erbyn y cam hwnnw ac roedd Ms. Sims wedi dweud bod yr Ombwdsmon wedi cysylltu â hi am y Cyngor yn gyffredinol. Felly, roedd yr ymchwiliad hwnnw wedi dod yn ymarfer rhydd a roddodd yr argraff ei fod yn edrych i ddod o hyd i rywbeth. Roedd yr Ombwdsmon wedi

gwrthod darparu'r deunydd hwnnw ynghylch sut roedd yr ymchwiliad wedi lledaenu a phwy oedd wedi siarad â phwy.

Roedd yr ail broblem yn y ffordd y cynhaliwyd ymchwiliad yr Ombwdsmon yn ymwneud â chyfranogiad Sinead Cook sef Rheolwr y Tîm Cod a phennaeth y tîm sy'n gyfrifol am ymchwiliadau Cod cyn i'r gŵyn hon gael ei gwneud a than yr hydref y llynedd.

Dywedodd y Cadeirydd fodd bynnag fod y Pwyllgor yn gwbl ymwybodol o'r mater hwnnw, ac yn darllen y wybodaeth yn y bwndel ychwanegol o bapurau a nodwyd nad oedd y mater hwn yn berthnasol i'r Pwyllgor.

Gwerthfawrogodd Mr. Harwood fod y Pwyllgor wedi darllen y wybodaeth ac fe gymerodd fod y Pwyllgor yn ymwybodol o'r mater a bod y cam-drin ar y cyfryngau cymdeithasol wedi'i gyfeirio at Gynghorwyr Annibynnol yn ogystal â'r Ceidwadwyr.

Mewn perthynas â'r ymchwiliad presennol, dywedodd Mr. Harwood fod yr Ombwdsmon wedi ysgrifennu ar 2 Mai i roi esboniad o gyfranogiad Ms. Cook ond nid oedd wedi egluro cyfraniad Ms. Cook yn y penderfyniad i ymchwilio y tro hwn, a fyddai wedi gorfod ystyried achos posibl o dorri'r Cod a mater o fudd y cyhoedd. Y casgliad rhesymol oedd y byddai sefyllfa Ms. Cook wedi bod yn bwysig o ran dylanwadu a gynhaliwyd ymchwiliad ai peidio. Cydnabuwyd gan yr Ombwdsmon fod Ms. Cook yn ymwneud nid yn unig â goruchwyllo gwaith Ms. Fletcher yn rheolaidd ond hefyd wrth werthuso'r dystiolaeth yn y llythyr o 2 Mai.

Roedd hwn yn achos lle roedd cwestiynau am dorri rheolau yn ymwneud â sut y dehonglwyd yr hyn a ddywedwyd ac yna beth oedd effaith yr hyn a ddywedwyd. Fel yr oedd Mr. Hughes wedi dweud yn gynharach, roedd hynny'n fater o naws, yn faterion a ddylanwadwyd gan farn, yn ôl barn a thuedd. Barn yr Ombwdsmon yn ei llythyr dyddiedig 2 Mai, fel y nodwyd ar Dudalen 66 o'r bwndel ychwanegol o bapurau, oedd yn derbyn y byddai'r Pwyllgor Safonau am sicrhau ei hun o annibyniaeth, didueddrwydd ac uniondeb yr ymchwiliad ac roedd hyn yn fater i'r Pwyllgor.

Roedd yr ymchwiliad, meddai Mr. Harwood, wedi gostwng yn is na'r enghreifftiau a roddwyd gan yr Ombwdsmon o faterion nad oeddent yn torri'r Cod ac ar y mwyaf roeddent yn faterion, ac eithrio gohebiaeth mis Tachwedd ynghylch pwy ddylai fod yn gyfrifol am ysgrifennu llythyr, nad oeddent yn destun cwyn neu anghydfod o fewn y Cyngor ar yr adeg y digwyddodd.

Dadleuodd Mr. Harwood fod y rheini'n faterion a syrthiodd yn llawer is na'r hyn sy'n gyfystyr â thorri'r Cod Ymddygiad mewn unrhyw un o'r honiadau a gyflwynwyd gan yr Ombwdsmon a daeth â'i gyflwyniadau i ben bryd hynny.

Gofynnodd y Cadeirydd a oedd gan unrhyw Aelodau o'r Pwyllgor gwestiynau i Mr. Harwood.

Gofynnodd y Cynghorydd Summers a ellid esbonio pam y dywedodd y Cynghorydd Perry yn ei ddatganiad i'r Ombwdsmon nad oedd yn briodol i'r Cadeirydd ateb cwestiynau a ofynnwyd gan Gynghorydd, a gynhwysir ym mhwynt bwled 4 ar

Dudalen 53 y bwndel cyhoeddedig o bapurau. Nid oedd Ms. Sims yn gyn gynghorydd ar y pryd ac yn sicr roedd gan Gynghorydd hawl i ofyn cwestiwn rhesymol i'r Cadeirydd a disgwyl ateb.

Dywedodd Mr. Harwood fod y Cynghorydd Perry wedi ateb y cwestiynau o fewn yr ohebiaeth berthnasol ym mis Tachwedd. Dywedodd Mr. Harwood fod yn rhaid ei gymryd yn ei gyd-destun a'i fod yn cyfeirio at Dudalen 48 o'r bwndel cyhoeddedig o bapurau ynghylch Atodiad 10 a ddechreuodd ar Dudalen 604.

Dywedodd y Cynghorydd Summers ei fod yn cyfeirio at yr ohebiaeth e-bost a drafodwyd yn flaenorol a'r cyfnewidiadau rhwng Ms. Sims a'r Cynghorydd Perry fel y wybodaeth ariannol y gofynnwyd amdani. Roedd yn ymddangos bod y Cynghorydd Perry yn anwybyddu cwestiynau Ms. Sims fel rhywbeth nad oedd yn rhaid iddo ei ateb. Daeth Mr. Hughes o hyd i'r cyfeiriad dan sylw ar Dudalen 615 o'r bwndel cyhoeddedig o bapurau.

Dadleuodd Mr. Harwood mai'r hyn yr oedd y Cynghorydd Perry yn ei ddweud oedd cyfeirio at y cwestiynau ariannol a ofynnwyd gan Ms. Sims, nid nad mater i Gadeirydd oedd gofyn cwestiynau gan Gynghorydd gan ei fod wedi'i grynhoi ar dudalen 53. Nid oedd yn ddatganiad cyffredinol fel yng nghrynodeb yr Ombwdsmon, dim ond mewn cyfeiriad at y cwestiynau ariannol a oedd yn cael eu gofyn bryd hynny.

Gofynnodd y Cynghorydd Birch, wrth gyfeirio at dudalen 615 o'r bwndel cyhoeddedig o bapurau a ddywedodd fod y Cynghorydd Perry wedi gofyn am gyngor gan Un Llais Cymru ynglŷn â'r cyllid, pam, ar ôl bod yn Gadeirydd ers 2020 nad oedd y Cynghorydd Perry wedi gofyn am gyngor gan gyd-gynghorwyr wrth ddelio â'r sefyllfa ariannol yr oedd wedi ei hetifeddu erbyn mis Tachwedd 2021. Ymddengys nad oedd unrhyw gydweithrediad rhwng y Cynghorydd Perry ac Aelodau eraill y Cyngor Cymuned gan ei fod yn gweithio ar faterion tan 03:00. Mynegwyd ei fod wedi ateb yr e-byst ond ni ddywedodd y Cynghorydd Perry ar unrhyw adeg y byddai'n sicrhau bod y wybodaeth honno ar gael i Gynghorwyr nac yn ateb eu cais rhesymol am wybodaeth. Ar ôl bod yn Gynghorydd Tref am 25 mlynedd ac eistedd ar Bwyllgorau Cyllid a'u cadeirio, pe byddai cais o'r fath yn cael ei wneud, yna byddai'n cael ei ateb er mwyn dangos bod arian yn cael ei ddefnyddio a'i gyfrif yn briodol. Mae'n debyg bod sgysiau llafar hefyd na chafodd eu recordio ac o'r herwydd nid oedd yr e-byst yn unig yn dweud y stori gyfan. Doedd gan y Pwyllgor ddim mynediad i'r wybodaeth a byddai hi wedi disgwyl i bob parti fod wedi dod â'r wybodaeth honno i'r Pwyllgor er mwyn adrodd stori gyflawn. Gofynnodd y Cynghorydd Birch pam nad oedd y wybodaeth erioed ar gael i Aelodau'r Cyngor Cymuned yr oedd ganddynt hawl berffaith i'w derbyn a gofyn amdani.

Pwysleisiodd Mr. Harwood y byddai angen i'r Pwyllgor bryderu am y cwynion a'r honiadau a wnaed gan yr Ombwdsmon a bod y materion yr oedd yr Ombwdsmon wedi'u dwyn i sylw'r Pwyllgor yn doriadau, ac nid ymarfer wrth ddod o hyd i doriadau eraill, er ei fod yn gwerthfawrogi y gallai cyd-destun fod yn bwysig. Roedd y Cynghorydd Perry wedi dod yn Gadeirydd yn 2020 ac yn dilyn lefel uchel o gydweithredu fel y dangosir yng nghofnodion y Pwyllgor cafodd ei ailethol yn Gadeirydd gan Aelodau'r Cyngor Cymuned yn 2021. Dangoswyd hefyd yng nghofnodion y Pwyllgor fod gwahanol Gynghorwyr wedi ysgwyddo cyfrifoldebau

gwahanol ar gyfer rhai materion. Roedd Mr. Hughes wedi mynd â'r Pwyllgor drwy fanylion archwiliadau amrywiol a oedd wedi dangos nad oedd pethau wedi cael eu gwneud yn iawn ond roedd rhywfaint o welliant. Yr hyn ddigwyddodd dair blynedd yn ôl oedd bod dadl ynghylch cynhyrchu dogfennau cyn cyfarfod y diwrnod canlynol, nid anghydfod ynghylch a ddylai Cynghorwyr erioed fod wedi bod yn cael mynediad at y wybodaeth honno ac o'r herwydd nid oedd felly'n torri'r Cod Ymddygiad. Roedd yn gadarnhaol fod y Cynghorydd Perry wedi bod yn gweithio tan 03:00 i gwblhau gwaith i'r Cyngor Cymuned. Roedd adroddiad yr Ombwdsmon yn anwybyddu'n llwyr fod cyfres o faterion wedi eu codi yn yr ohebiaeth e-bost honno ar gyfer y noson ganlynol, nid am faterion mynediad cyffredinol.

Gofynnodd y Cynghorydd Summers a oedd Mr. Harwood yn awgrymu mai'r sefyllfa gyda Ms. Sims yn gofyn am wybodaeth oedd yr unig dro y gofynnwyd am wybodaeth. Dywedodd Mr. Harwood nad oedd yn credu bod tystiolaeth am geisiadau am gyfriflenni banc yn fwy cyffredinol ac nad oedd yn gallu gwneud cyflwyniad ar ddeunydd nad oedd ar gael. Roedd yr honiad gan yr Ombwdsmon mewn perthynas â'r cyfnod o 30 awr ym mis Tachwedd fel y'i cynhwysir yn y deunydd oedd ar gael.

Yna cyfeiriodd y Cynghorydd Summers at y defnydd o'r ffôn ac amseru galwadau ffôn. Bu trafodaeth yn gynharach yn y gwrandawriad ynglŷn â'r gwahaniaeth rhwng galwadau ffôn, negeseuon e-bost, negeseuon WhatsApp, ac ati, a'r ymateb disgwyledig i'r fath ymateb. Dywedodd Mr. Harwood yn ei grynoded na fu cytundeb ar waith ynghylch amseru cyswllt a gofynnodd y Cynghorydd Summers onid cyfrifoldeb y cyflogwr oedd cyflwyno cytundeb o'r fath a'r cyflogwr oedd y Gyngor Cymuned yn yr achos hwn, a gynrychiolir gan y Cynghorydd Perry fel y Cadeirydd.

Dywedodd Mr. Harwood fod dau bwynt yn dilyn cwestiwn y Cynghorydd Summers. Yn gyntaf, gydag unrhyw fusnes, gweithrediad, Cyngor neu Awdurdod Lleol ac ati, gall fod rhyw fath o brotocol am alwadau neu gyswllt ar adegau penodol neu beidio. Yn yr achos hwn roedd hi'n amlwg nad oedd yna, a bod cyfathrebu y tu allan i oriau swyddfa yn ôl pob tebyg wedi cynyddu ers y pandemig. Yn ail, roedd y Pwyllgor yn ymwneud â thorri'r Cod Ymddygiad, ac nid oedd yn gwestiwn a oedd gan y Cyngor Cymuned brotocol ynghylch pryd y gellid cysylltu ar unrhyw ffurf neu sut y dylid ymateb i gyswllt o'r fath ac felly nid beth oedd y gwrandawriad i'w benderfynu. Fel mater o ffaith, nid oedd erioed unrhyw brotocol na gwrthwynebiad i'r cyffredinolrwydd o gyfathrebu gyda'r nos nac ar benwythnosau ac roedd hynny'n digwydd i'r ddau gyfeiriad. Pe bai'n anghyfleus, byddai rhywun yn dweud hynny a byddai materion yn cael eu trin pan oedd yn gyfleus ac yn bell o dorri'r Cod Ymddygiad.

Gofynnodd Mr. Watkins (Aelod Pwyllgor) wrth gyfeirio Mr. Harwood at bwynt a godwyd ar ddiwedd ei gyflwyniad ynghylch yr Ombwdsmon a'i hymddygiad o'r gŵyn a oedd materion yn ymwneud â'r ffordd yr oedd yr Ombwdsmon wedi cynnal ei hymholiad, oni fyddai'r materion hynny ar gyfer adolygiad barnwrol yn hytrach nag ar gyfer Pwyllgor Safonau.

Roedd Mr. Harwood yn anghytuno a dywedodd fod y mater ar gyfer y Pwyllgor Safonau. Roedd proses statudol lle byddai'r Pwyllgor yn ystyried adroddiadau a wnaed gan yr Ombwdsmon ac yn penderfynu ar unrhyw ganfyddiadau neu sancsiynau. Byddai unrhyw apêl wedyn yn mynd i Banel Dyfarnu Cymru ac yna

llwybr drwodd i'r Uchel Lys. Pe bai proses yn cael ei chynnal yn anghyfreithlon ar ryw adeg, yna'r ateb arferol i'w datrys oedd ei datrys yn ystod y broses. Roedd hynny'n adlewyrchu dwy egwyddor sefydledig, y gyntaf yw bod gan ddinesydd hawl i herio cyfreithlondeb gweithredu Awdurdod cyhoeddus i amddiffyn ei fuddiannau ei hunan oni bai bod statud yn nodi nad oedd llwybr ar gael iddo, ac yn ail bod adolygiad barnwrol yn ateb dewis olaf. Disgwiliad yr Uchel Lys oedd y dylid ceisio datrys materion o fewn y broses gan ystyried cyfreithlondeb, neu fod yr unigolyn dan sylw yn ennill neu fod y mater wedi'i ddatrys fel rhan o'r achos hwnnw. Pe bai ymchwiliad yr Ombwdsmon yn ddiffygiol yn gyfreithiol naill ai drwy naill ai bod yr ymchwiliad yn ehangu y tu hwnt i ffiniau cyfreithiol Adran 69 neu o leiaf ymddangosiad neu reswm dros ragfarn, byddai'r broses bresennol yn cael ei hystyried a byddai'r costau i bob parti yn cael eu hystyried. Fel y cyfryw, roeddent yn faterion i'r Pwyllgor Safonau ac fe'u derbyniwyd yn llythyr 2 Mai yr Ombwdsmon fel y dangosir ar dudalen 66 o'r bwnel ychwanegol o bapurau sy'n ymwneud ag annibyniaeth, didueddrwydd ac uniondeb yr ymchwiliad.

Cyfeiriodd Mr. Watkins at dudalen 55 o'r bwnel cyhoeddedig o bapurau yr oedd yn credu bod y ddau barti yn cytuno â hwy ac y byddai'n helpu'r Pwyllgor, yn benodol paragraff 64 o adroddiad yr Ombwdsmon ynghylch "materion gyda chynnal cyfarfodydd a rheoli dadleuon hefyd yn faterion i'r Cyngor yn ei gyfanrwydd fynd i'r afael â nhw. Nid i fy swyddfa i yw sicrhau bod cyngor cymuned lleol yn rhedeg yn esmwyth a mater i aelodau'r Cyngor yw penderfynu pa faterion sydd i'w hystyried mewn cyfarfodydd. Ymhellach, rwy'n ystyried mai mater i'r cyhoedd yw ystyried a yw'r Cyngor yn ei wasanaethu'n effeithiol ac mae camau i'w cymryd os nad yw'n ystyried bod hynny'n wir." Dywedodd Mr. Watkins mai dyletswydd y Pwyllgor oedd edrych ar y ffordd yr oedd y Cyngor Cymuned yn cael ei gynnal, ac roedd Mr. Harwood a Mr. Hughes yn cytuno bod hynny'n gywir.

Gan nad oedd unrhyw bwyntiau pellach wedi'u codi gan unrhyw barti, dywedodd y Cadeirydd y byddai'r Pwyllgor yn ystyried yn breifat ac yn cynghori pob parti o benderfyniad y Pwyllgor Safonau maes o law. Gadawodd pob parti y gwrandawriad ar yr adeg hon.

GWAHARDD Y WASG A'R CYHOEDD –

PENDERFYNWYD – O dan Adran 100A (4) o'r Deddf Llywodraeth Leol 1972, bod y wasg a'r cyhoedd yn cael eu heithrio o'r cyfarfod ar gyfer yr eitem fusnes ganlynol ar y sail ei bod yn debygol o gynnwys datgeliad o wybodaeth eithriedig fel y'i diffinnir yn Rhan 4 o'r Atodlen 12A (fel y'i diwygiwyd) o'r Ddeddf, y cyfeirir at baragraffau perthnasol yr Atodlen mewn cromfachau ar ôl y pennawd munud.

Dychwelodd yr holl bartïon i'r gwrandawriad yn dilyn trafodaethau Pwyllgor Safonau ar gyfer penderfyniad y Pwyllgorau. Dywedodd y Cadeirydd fod y Pwyllgor Safonau wedi ystyried y mater, bod angen gweithredu ac na fyddai cerydd yn ddigonol. Roedd y Pwyllgor Safonau wedi dod i'r casgliad y byddai'r Cynghorydd Perry yn cael ei wahardd am gyfnod o ddau fis. Argymhellodd y Pwyllgor Safonau hefyd fod y Cynghorydd Perry yn cael hyfforddiant gloywi mewn perthynas â'r Cod Ymddygiad cyn iddo ddychwelyd i ddyletswyddau.

Eglurodd y Swyddog Monitro, o dan Baragraff 13 o'r Weithdrefn, y bydd y cyfnod atal dros dro neu'r atal rhannol yn dechrau ar y diwrnod ar ôl:

- diwedd yr amser a ganiateir i gyflwyno hysbysiad apelio i dribiwnlys apelïadau o dan y Rheoliadau (h.y. o fewn 21 diwrnod o dderbyn hysbysiad o benderfyniad y Pwyllgor Safonau);
- derbyn hysbysiad o ddod ag unrhyw apêl i ben yn unol â'r Rheoliadau;
- penderfyniad pellach gan y Pwyllgor Safonau a wnaed ar ôl derbyn argymhelliad gan dribiwnlys apelïadau o dan y Rheoliadau, pa un bynnag sy'n digwydd olaf.

PENDERFYNWYD –

(1) METHODD y Cynghorydd Perry â chydymffurfio â pharagraff 4(c) o'r Cod Ymddygiad *"Rhaid i chi beidio â defnyddio ymddygiad bwllo nac aflonyddu at unrhyw berson"* mewn perthynas ag anfon e-bost 5 Gorffennaf i Mrs Griffin.

(2) METHODD y Cynghorydd Perry â chydymffurfio â pharagraff 4(b) o'r Cod Ymddygiad *"rhaid i chi ddangos parch ac ystyriaeth i eraill"* mewn gohebiaeth e-bost gyda'r cyn-Gynghorydd Sims.

(3) METHODD y Cynghorydd Perry â chydymffurfio â pharagraff 6(1)(a) o'r Cod Ymddygiad *"rhaid i chi beidio ag ymddwyn mewn modd y gellid yn rhesymol ei ystyried yn dwyn anfri ar eich swydd neu'ch awdurdod"* mewn perthynas â'i weithredoedd o ran ceisiadau am wybodaeth gan Aelodau'r Cyngor a oedd, ym marn y Pwyllgor Safonol, yn dangos diffyg parch a thryloywder.

(4) O ystyried y penderfyniadau uchod gwaharddwyd y Cynghorydd Perry am ddau fis rhag bod yn Aelod o Gyngor Cymuned Sain Nicolas a Thresimwn, a chyn diwedd cyfnod y gwaharddiad mae'r Cynghorydd Perry i fynychu hyfforddiant Cod Ymddygiad gyda'r Swyddog Monitro.

(5) YR hysbysir y Cynghorydd Perry o'i hawl i apelio yn erbyn penderfyniad y Pwyllgor o fewn cyfnod o 21 diwrnod o dderbyn hysbysiad, drwy roi hysbysiad ysgrifenedig i:

Y Cofrestrydd
Panel Dyfarnu Cymru
Adeiladau'r Llywodraeth
Spa Road East
Llandrindod
Powys
LE1 5HA

a bod yn rhaid i'r hysbysiad apelio nodi:

- y rhesymau dros apelio, a
- a yw'r person sy'n rhoi'r hysbysiad apelio'n cydsynio i'r apêl gael ei chynnal drwy sylwadau ysgrifenedig.

(6) YN amodol ar apêl (os o gwbl), cyhoeddir canfyddiadau'r Pwyllgor Safonau fel y manylir arnynt ym Mhenderfyniadau (1) – (4) uchod yn unol â gofynion Rheoliadau Ymchwiliadau Llywodraeth Leol (Swyddogaethau Swyddogion Monitro a Phwyllgorau Safonau) (Cymru) 2001, fel y'u diwygiwyd. (5)

Rhesymau dros benderfyniadau

(1) Roedd Mrs. Griffin yn glir yn ei thystiolaeth o sut yr oedd hi'n gweld y sylwadau yn yr e-bost a anfonwyd at y Cynghorydd Perry ar 5 Gorffennaf. Wrth ystyried cyfanswm y dystiolaeth, canfu'r Pwyllgor fod cynnwys yr e-bost a anfonwyd at Mrs. Griffin ar 5 Gorffennaf yn eu barn nhw â'r bwriad o godi ofn arni.

(2) Dangosodd gweithredoedd y Cynghorydd Perry mewn perthynas â'r ceisiadau e-bost gan y cyn-Gynghorydd Sims ddiffyg parch tuag at y cyn-Gynghorydd Sims.

(3) Roedd gweithredoedd y Cynghorydd Perry mewn perthynas â cheisiadau am wybodaeth gan Aelodau'r Cyngor Cymuned mewn perthynas â chwestiynau cyfreithlon hefyd yn brin o barch a thryloywder. Roedd ceisiadau'r cyn-Gynghorydd Sims am wybodaeth yn ymwneud â chyllid y Cyngor Cymuned, gan gynnwys datganiadau banc, ym marn y Pwyllgor Safonol, yn gwbl resymol a chyfreithlon yn ei rôl fel Cynghorydd Cymuned. Roedd methiant y Cynghorydd Perry i ddarparu ymatebion neu wybodaeth briodol, ynghyd â naws amddiffynnol yr ymatebion yn dangos diffyg tryloywder yn ei ymgysylltiadau, a allai ddwyn anfri ar ei swydd neu ei awdurdod.

(4) O ran penderfyniadau'r Pwyllgor Safonau fel yr amlinellir ym Mhenderfyniadau (1), (2) a (3) uchod.

(5&6) Er mwyn cydymffurfio â Rheoliadau Ymchwiliadau Llywodraeth Leol (Swyddogaethau Swyddogion Monitro a Phwyllgorau Safonau) (Cymru) 2001 fel y'u diwygiwyd.